

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om yrkesutbildade personer inom socialvården och lag om ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om yrkesutbildade personer inom socialvården.

I lagen ska det föreskrivas om beviljandet av rätten att utöva yrke för de centrala yrkesgrupperna inom socialvården, registrering av rätten att utöva yrke, styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer samt tillsynsmyndigheternas uppgifter och arbetsfördelning.

Enligt den föreslagna lagen ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan bevilja rätten att utöva socialarbetaryrket, socionomyrket och geronomyrket. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska i tillsynssyfte föra ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården. I lagen ska det också föreskrivas om rätten att använda yrkesbeteckningen för en yrkesutbildad person inom socialvården. Bestämmelser om rätten att använda yrkesbeteckningen för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning och om den utbildning som detta förutsätter ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreslås att de uppgifter som nämnden

för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har utvidgas, så att de också gäller tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården.

Syftet med lagen är att främja socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande genom att kräva att yrkesutbildade personer inom socialvården har sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter.

Ett syfte med lagförslaget är också att främja en reform av uppgiftsstrukturerna och arbetsfördelningen för den yrkesutbildade personalen inom socialvården. Lagförslaget stöder för sin del integrationen av social- och hälsovården i och med att den lagstiftning som gäller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården förenhetligas.

I propositionen ingår dessutom ett förslag till ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
Lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården	4
Bestämmelser i socialvårdslagen och speciallagar om behörighetsvillkor för personal inom socialvården	6
Utbildningen av de viktigaste yrkesgrupperna inom socialvården	7
Universitetsutbildning	7
Yrkeshögskoleutbildning	9
Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, närvårdare	10
Systemet för erkännande av examina	10
Antalet personal som omfattas av lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården	11
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i EU	12
De nordiska länderna	12
Nederländerna	13
Tyskland	14
Storbritannien	14
2.3 Styrning och tillsyn	15
2.4 Bedömning av nuläget	16
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	18
3.1 Målsättning	18
3.2 De viktigaste förslagen	18
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	19
4.1 Allmänt	19
4.2 Ekonomiska konsekvenser	19
4.3 Administrativa och organisatoriska konsekvenser/Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	22
4.4 Konsekvenser för klienterna	23
4.5 Samhälleliga konsekvenser	23
5 BEREDNING AV PROPOSITIONEN	24
5.1 Beredningsskeden	24
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	24
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	25
DETALJMOTIVERING	25
1 LAGFÖRSLAG	25
1.1 Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården	25
1 kap. Allmänna bestämmelser	25
2 kap. Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården	31
3 kap. Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården	35
4 kap. Särskilda bestämmelser	41

1.2	Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.....	43
2	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	43
3	IKRAFTTRÄDANDE.....	44
	LAGFÖRSLAG.....	45
	1. Lag om yrkesutbildade personer inom socialvården.....	45
	2. Lag om ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	54
	BILAGA	56
	PARALLELLEXT	56
	2. Lag om ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	56

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt regeringsprogrammet av den 22 juni 2011 ska en lag om yrkesutövning inom socialvården börja beredas och bestämmelser om samregistrering och övervakning av yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården börja utarbetas. I regeringens beslut om genomförandet av det strukturpolitiska programmet som en del av planen för de offentliga finanserna (25.3.2014) konstateras det att en uppluckring av behörighetskraven inom social- och hälsovården kräver lagberedning under 2014. I det strukturpolitiska programmet är målet för den åtgärd som syftar till att luckra upp behörighetskraven inom social- och hälsovården att göra den normuppsättning som reglerar personalens behörighet och dimensioneringen av den smidigare för att den kommunala ekonomins hållbarhet och tillgången på personal ska tryggas.

En utveckling av socialvården så att den ger bättre resultat förutsätter ett mer effektivt och produktivt professionellt arbete. Det innebär att uppgiftsstrukturerna och arbetsfördelningen för den yrkesutbildade personalen måste effektiviseras och personalens kompetens bättre än hittills inriktas på att tillgodose klienternas servicebehov. Den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården medför en bättre inriktning av personalresurserna och skapar tillräckliga förutsättningar för en styrning av och tillsyn över de yrkesutbildade personerna inom socialvården i syfte att tillgodose medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter samt att trygga klient- och patientsäkerheten.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården

Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005), nedan kallad behörighetslagen,

har varit i kraft sedan den 1 augusti 2005. Samtidigt upphävdes den tidigare förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992).

Lagen tillämpas som en allmän lag för de behörigheter som krävs av anställda vid kommuner och samkommuner, oavsett vilken förvaltning deras verksamhet är underställd. Lagen tillämpas även på den socialvård som ordnas av staten och privata tillhandahållare.

I behörighetslagen avses med socialvård de uppgifter som nämns i 13 § i socialvårdslagen (710/1982) och som sköts av ett organ som avses i 6 § i socialvårdslagen, av något annat organ i kommunen eller samkommunen eller av staten. Behörighetslagen tillämpas även på uppgifter som faller inom de former av socialservice som avses i lagen om privat socialservice (922/2011). Behörighetslagen tillämpas inte på den behörighet som krävs inom stödtjänster i anslutning till hemservice enligt 20 § i socialvårdslagen. Lagen tillämpas inte heller på de uppgifter som sköts inom socialvårdens organisation eller verksamhetsenheter och som inte förutsätter yrkeskompetens inom socialvård. Sådana uppgifter är bl.a. uppgifter inom hälso- och sjukvården, ekonomibyrån, uppgifter inom fastighetsskötsel samt kökspersonalens uppgifter. Hälso- och sjukvårdspersonalen, till exempel läkare, psykologer och sjukskötare, omfattas av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994).

Behörighetslagen anger behörighetsvillkoren enligt uppgiftsbeteckning för de mest centrala yrkena inom socialvården samt minimikraven på utbildning för de övriga yrkesmässiga uppgifterna inom socialvården. I lagen föreskrivs också om behörighetsvillkoren för ledningsuppgifter inom socialvården. Genom övergångsbestämmelser har den fortsatta behörigheten säkrats för samtliga personer som uppfyller behörighetsvillkoren enligt tidigare bestämmelser.

Behörighetsvillkor för uppgifterna som socialarbetare är enligt 3 § högre högskoleexamen, i vilken ingår eller utöver vilken full-

gjorts huvudämnesstudier i socialt arbete eller universitetsstudier i socialt arbete motsvarande ett huvudämne. Uppgifter som socialarbetare kan enligt övergångsbestämmelsen (14 §) också skötas av den som vid denna lags ikraftträdande var behörig för en motsvarande uppgift med stöd av 2 § i mom. i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992) eller med stöd av övergångsbestämmelserna i nämnda förordning. Närmare bestämmelser om tillämpningen av övergångsbestämmelserna har utfärdats genom förordning av statsrådet (608/2005).

Behörighetsvillkor för uppgifterna som socialombudsman enligt 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) är behörighet enligt 3 § i behörighetslagen eller för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen. Behörighetsvillkor för uppgifterna som barnatillsynsman enligt lagen om faderskap (700/1975) är behörighet enligt 3 § i behörighetslagen eller för uppgiften lämplig högskoleexamen och kännedom om branschen. Samma behörighet ska också innehas av den till vars uppgifter hör att bereda de avtal som avses i 8 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) eller i 8 § i lagen om underhåll för barn (704/1975).

Behörighetsvillkor för uppgifterna som socialhandledare är enligt lagens 6 § för uppgiften lämplig yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området med inriktning på det sociala området. Behörig för uppgifterna som närvårdare är den som innehar för uppgiften lämplig grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen. Enligt övergångsbestämmelsen (15 §) som gäller behörighet för socialhandledare kan uppgifter som socialhandledare också skötas av den som före behörighetslagens ikraftträdande har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen under försökstiden som föregick den nuvarande yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet eller tidigare yrkesinriktad examen på institutnivå inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan examen som med stöd av övergångsbestämmelserna i den upphävda förordningen om behörighetsvill-

koren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992) gett behörighet.

Behörighetsvillkor för uppgifterna som närvårdare är enligt lagens 8 § för uppgiften lämplig grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen. Examensbenämningen för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen är närvårdare och en annan motsvarande examen ska till sin omfattning motsvara närvårdarexamen. Uppgifter som närvårdare kan enligt övergångsbestämmelsen (16 §) också skötas av den som före denna lags ikraftträdande har avlagt för uppgiften lämplig yrkesinriktad examen på skolnivå inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan examen som med stöd av övergångsbestämmelserna i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992) gett behörighet för uppgifter som avses i 5 § i förordningen. Yrkesinriktade examina på skolnivå inom det sociala området var hemvårdare, dagvårdare och vårdare av utvecklingshämmade. Yrkesinriktade examina på skolnivå inom hälsoområdet var primärskötare, hjälpskötare, mentalvårdare, sinnessjukvårdare, vårdare av psykiskt efterblivna, barnskötare, tandskötare, fotvårdare, medikalvaktmästare-ambulansförare och konditionsskötare.

Behörighetslagens 9 § innehåller en bestämmelse om specialarbetare inom socialvården. Behörighetsvillkor för uppgifterna som specialarbetare inom socialvården är den grundutbildning som förutsätts för uppgiften och dessutom lämplig specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen. Närmare bestämmelser om specialiseringsutbildningen ges i 2 § i behörighetsförordningen.

Bestämmelser om behörighetsvillkor för ledningsuppgifter inom socialvården finns i 10 § i behörighetslagen. Enligt 10 § 1 mom. är behörighetsvillkor för huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården eller social- och hälsovården i kommuner eller samkommuner behörighet enligt 3 § eller för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen samt dessutom tillräcklig ledarförmåga. Behörighetsvillkor för andra ledningsuppgifter inom socialvården vilka omfattar styrning av klientarbetet är för uppgiften lämplig högskol-

examen, kännedom om branschen och tillräcklig ledarförmåga (10 § 4 mom.).

Enligt 11 § i behörighetslagen är behörighetsvillkor för andra yrkesuppgifter inom socialvården för uppgiften lämplig yrkesexamen eller annan lämplig utbildning.

Behörighetslagens 12 § innehåller en bestämmelse om tillfällig avvikelse från behörighetsvillkoren. Om det för en uppgift inom den yrkesutbildade personalen inom socialvården inte är möjligt att få en person med föreskriven behörighet, kan för uppgiften för högst ett år anställas en person som på grundval av fullgjorda studier har tillräckliga förutsättningar att sköta uppgiften. Rätten att avvika från den behörighet som krävs för uppgifter inom socialvården gäller inte socialarbetare som enligt 12 § i socialvårdslagen (710/1982) har rätt att i brådskande fall besluta om vård oberoende av klientens vilja och därtill anslutna åtgärder.

Bestämmelser i socialvårdslagen och speciallagar om behörighetsvillkor för personal inom socialvården

Enligt 10 § i socialvårdslagen (710/1982) ska kommunen för uppgifter i samband med verkställigheten av socialvårdslagen ha yrkesutbildad personal inom denna. Kommunen ska till sitt förfogande ha tjänster vilka tillhandahålls av en tjänsteinnehavare som deltar i klientarbetet och har yrkesmässig behörighet som socialarbetare.

Speciallagarna som gäller socialvården innehåller bestämmelser om behörighetsvillkor för personalen. Barnskyddslagen (417/2007) förutsätter att beslutanderätten i vissa barnskyddsärenden som är betydande med hänsyn till barnets och familjens rättsskydd utövas av en sådan tjänsteinnehavare som uppfyller vissa behörighetsvillkor enligt behörighetslagen. Enligt 13 § 1 mom. i barnskyddslagen (417/2007) utövas beslutanderätten i ärenden som gäller brådskande placeringar enligt lagens 38 § 1 mom. och avslutande av brådskande placeringar enligt lagens 39 § 1 mom. av en sådan tjänsteinnehavare som har yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i behörighetslagen. Beslut i ärenden som gäller förlängning av

brådskande placering, omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet, ändringar av platsen för vård utom hemmet som sker under den tid ett omhändertagande eller en brådskande placering varar och avslutande av omhändertaganden fattas av en sådan ledande tjänsteinnehavare som har behörighet enligt 10 § 1 mom. eller en annan tjänsteinnehavare som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren och som har den behörighet som avses i 10 § 1 eller 2 mom. eller 3 § i behörighetslagen.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i behörighetslagen.

Enligt 14 a § 4 mom. i lagen om utkomststöd (1412/1997) ska utkomststöds klienten ges tillfälle till ett personligt samtal med en socialarbetare eller socialhandledare senast den sjunde vardagen efter det att klienten begärt detta.

Lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), nedan kallad äldreomsorgslagen, innehåller hänvisningar till behörighetsvillkoren för yrkesuppgifter inom socialvården och till den yrkeskompetens som krävs för uppgifterna.

Enligt 15 § i äldreomsorgslagen ska en anställd med omfattande sakkunskap och sådan lämplig behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården eller i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ansvara för utredningen av en äldre persons servicebehov.

I lagens 17 §, som tillämpas från den 1 januari 2015, föreskrivs om ansvariga arbetstagarare som kommunen ska utse för en äldre person som behöver hjälp i frågor som har samband med utförandet och samordningen av tjänster. Den ansvariga arbetstagararen ska enligt äldreomsorgslagen ha sådan behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården eller i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och som är ändamålsenlig med tanke på den äldre personens samlade service. Enligt 20 § i äldreomsorgslagen ska en verksamhetsenhet ha en personal som till antal, utbildning och

uppgiftsstruktur motsvarar antalet äldre personer som tillhandahålls service av verksamhetsenheten och det servicebehov deras funktionsförmåga medför, och som garanterar dem en högkvalitativ service.

Utbildningen av de viktigaste yrkesgrupperna inom socialvården

Utbildning med inriktning på det sociala området ordnas som högskoleexamina eller yrkesinriktad grundutbildning. Universiteten och yrkeshögskolorna bildar systemet för högskoleutbildning som utvecklas som en helhet till att både vara internationellt kompetenskraftig och samtidigt flexibelt svara mot regionala behov.

Universitetsutbildning

Universiteten är i enlighet med universitetslagen (558/2009) självständiga offentligt-rättsliga inrättningar eller privaträttsliga stiftelser enligt lagen om stiftelser. Enligt 2 § i lagen har universiteten till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra de studerande till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Då universiteten fullgör sina uppgifter ska de främja livslångt lärande, samverka med det övriga samhället samt främja forskningsresultatens och den konstnärliga verksamhetens genomslagskraft i samhället.

Universiteten ska ordna sin verksamhet så att hög internationell kvalitet säkerställs inom forskning, konstnärlig verksamhet, utbildning och undervisning med iakttagande av etiska principer och god vetenskaplig sed. Universitetsutbildningens tyngdpunkter under de närmare åren är bl.a. att utveckla universitetsundervisningens och studiernas styrning, stärka forskarutbildningen och förutsättningarna för forskning samt att främja utnyttjandet av forskningsresultat och främja samhällelig verkningsfullhet.

Enligt 7 § i universitetslagen kan vid universiteten avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga

och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Universiteten kan också ordna fortbildning och öppen universitetsundervisning.

Statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) ändrades genom en förordning (1039/2013). Enligt 3 § i statsrådets förordning kan en utbildning som leder till lägre och högre högskoleexamen ordnas på basis av läroämnena eller i form av ett utbildningsprogram. En utbildning som bygger på lägre högskoleexamen eller utbildning på motsvarande nivå och som leder till högre högskoleexamen kan också ordnas i form av ett utbildningsprogram som har separat antagning.

Utbildning som leder till högskoleexamen kan ordnas genom internationellt samarbete. Utbildning som leder till examen kan också ordnas som utbildning som leder till en eller flera examina tillsammans med ett eller flera finländska eller utländska universitet.

Enligt 7 § i statsrådets förordning är målet för utbildning som leder till lägre högskoleexamen att den som har avlagt examen har:

1) kunskaper i grunderna i de huvud- och biämnena eller med dem jämförbara helheter som ingår i examen eller i grunderna i de studier som ingår i utbildningsprogrammet samt förutsättningar att följa utvecklingen på området;

2) förmåga till vetenskapligt tänkande och vetenskapliga arbetsätt eller de kunskaper och färdigheter som fordras för konstnärligt arbete;

3) förutsättningar för den utbildning som leder till högre högskoleexamen och för livslångt lärande;

4) förmåga att tillämpa inhämtade kunskaper i arbetslivet i uppgifter inom det egna området och i internationellt samarbete;

5) tillräckliga kommunikativa färdigheter och språkkunskaper för uppgifter inom det egna området samt för internationell verksamhet och internationellt samarbete.

Utbildningen grundar sig på forskning eller konstnärlig verksamhet samt på yrkespraxis inom området.

I de studier som leder till lägre högskoleexamen kan ingå grundstudier och ämnesstudier, studier i kommunikation och språk, mångvetenskapliga studiehelheter, andra studier och praktik som utvecklar sakkunskapen. Grundstudierna i ett läroämne eller i en

helhet som jämföras med ett läroämne omfattar minst 25 studiepoäng. Ämnesstudierna i ett läroämne eller i en helhet som jämföras med ett läroämne omfattar tillsammans med grundstudierna minst 60 studiepoäng. Ämnesstudierna i huvudämnet för examen eller i en helhet som jämföras med huvudämnet eller i utbildningsprogrammet omfattar ett lärdomsprov på minst 6 och högst 10 studiepoäng.

Högre högskoleexamen avläggs efter lägre högskoleexamen eller motsvarande utbildning.

Målet för utbildning som leder till högre högskoleexamen är att den som har avlagt examen har:

1) goda kunskaper i huvudämnet eller en helhet som jämföras med huvudämnet och kunskaper i grunderna i biämnena eller goda kunskaper i de fördjupade studier som hör till utbildningsprogrammet;

2) förmåga att tillämpa vetenskaplig kunskap och vetenskapliga metoder eller färdigheter för självständigt och krävande konstnärligt arbete;

3) förutsättningar att vara verksam i arbetslivet i krävande sakkunnig- och utvecklingsuppgifter inom sitt eget område och i internationellt samarbete;

4) färdigheter för vetenskaplig eller konstnärlig påbyggnadsutbildning och för livslångt lärande;

5) goda kommunikativa färdigheter och språkkunskaper för det egna området samt för internationell verksamhet och internationellt samarbete.

Utbildningen grundar sig på forskning eller konstnärlig verksamhet samt på yrkespraxis inom området.

De studier som krävs för högre högskoleexamen omfattar 120 studiepoäng, om inte något annat bestäms nedan i denna paragraf eller i 14 §. Universitetet ska ordna utbildningen så att en heltidsstuderande kan avlägga examen på två läsår.

I de studier som leder till högre högskoleexamen kan ingå grundstudier och ämnesstudier samt fördjupade studier, studier i kommunikation och språk, mångvetenskapliga studiehelheter, andra studier samt praktik som fördjupar sakkunskapen. Obligatorisk praktik ingår i studierna för medicine licenti-

atexamen, odontologie licentiatexamen och veterinärmedicine licentiatexamen, inom utbildning i socialt arbete som hör till en examen inom det samhällsvetenskapliga området samt i studierna för provisorsexamen och psykologie magisterexamen.

För grundstudier och ämnesstudier gäller en minimiomfattning på 60 studiepoäng. De fördjupade studierna omfattar minst 60 studiepoäng. De fördjupade studierna i huvudämnet för examen eller i en helhet som jämföras med huvudämnet eller i utbildningsprogrammet innehåller ett lärdomsprov på minst 20 och högst 40 studiepoäng.

En utbildning som leder till högre högskoleexamen kan också inom de områden om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet ordnas så att lägre högskoleexamen inte ingår i utbildningen, om det är ändamålsenligt med avseende på de yrkesmässiga kraven inom utbildningsområdet. En vetenskaplig, konstnärlig och yrkesinriktad påbyggnadsexamen avläggs efter en högre högskoleexamen eller en annan utbildning på motsvarande nivå.

Närmare bestämmelser om examina som kan avläggas vid universiteten, målen för examina, studiernas uppläggning och andra grunder för studierna samt vilka examina som kan avläggas vid de olika universiteten (utbildningsansvar) utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet, som bereds i samarbete med universiteten, utfärdas det bestämmelser om den närmare fördelningen av utbildningsansvaret mellan universiteten, om specialiseringsutbildningarnas specialområden och utbildningsprogram samt om vilka specialiseringsutbildningsområden och utbildningsprogram som finns vid varje universitet.

Enligt bilagan som utfärdats med stöd av 2 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om ändring av undervisningsministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar, universitetens utbildningsprogram och specialiseringsutbildningar (1040/2013) ska Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Lapplands universitet, Tammerfors universitet, och Åbo universitet ordna utbildning som leder till lägre och högre hög-

skoleexamen i socialt arbete inom det samhällsvetenskapliga utbildningsområdet. Den utbildning i socialt arbete som ankommer på Svenska social- och kommunalhögskolan ordnas i anslutning till Helsingfors universitet.

Vid universiteten kan lägre högskoleexamen (kandidat) och högre högskoleexamen (magister) avläggas med socialt arbete som huvudämne. De studier som krävs för lägre högskoleexamen omfattar 180 studiepoäng och de studier som krävs för högre högskoleexamen omfattar 120 studiepoäng. Högre högskoleexamen omfattar sammanlagt 300 studiepoäng. Universiteten producerar även vetenskapliga påbyggnadsexamina, vilka är licentiatexamen och doktorsexamen. Inom det sociala området har det sedan år 2000 varit möjligt att som påbyggnadsexamen avlägga en yrkesinriktad och vetenskapligt betonad licentiatexamen som ordnas av de sex universiteterna som svarar för grundutbildningen i socialt arbete.

Universitetsutbildningen i socialt arbete ger förutom allmänna samhällsvetenskapliga färdigheter även yrkesmässig behörighet som socialarbetare i enlighet med lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. Av de mest centrala yrkesgrupperna inom socialvården krävs vid universitet avlagd högre högskoleexamen endast av socialarbetare. Det innebär ett avgörande ansvar för den målmedvetna utvecklingen av hela det sociala området och för den kunskapsbildning som universitetsutbildning möjliggör och som baserar sig på forskningen i området.

Yrkeshögskoleutbildning

Enligt yrkeshögskolelagen (351/2003) har yrkeshögskolorna till uppgift att meddela sådan högskoleundervisning för yrkesinriktade expertuppgifter som baserar sig på arbetslivets och arbetslivsutvecklingens krav samt på forskning och konstnärliga och kulturella utgångspunkter, att bedriva tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete som betjänar yrkeshögskoleundervisningen samt stöder arbetslivet och den regionala utvecklingen

och tar hänsyn till näringsstrukturen i regionen.

Vid yrkeshögskolorna kan avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Till en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och i fråga om yrkeshögskoleexamen vid behov förkortningen YH och i fråga om högre yrkeshögskoleexamen förkortningen högre YH.

Yrkeshögskoleexamina omfattar minst tre år och högst fyra år. Målet för de studier som leder till yrkeshögskoleexamen är att den som avlagt examen har omfattande praktiska baskunskaper och basfärdigheter samt teoretiska grunder för att kunna delta i arbetslivet i sakkunniguppgifter på det egna området samt förutsättningar för utvecklande av den egna yrkesskickligheten. Den som avlagt examen har även förutsättningar att följa och främja utvecklingen inom den egna branschen samt tillräckliga kommunikativa färdigheter och språkkunskaper för det egna området samt för internationell verksamhet och internationellt samarbete. Närmare bestämmelser om examina ges i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003).

Den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen och som efter avlagd examen har tre års arbetserfarenhet kan fortsätta sina studier genom att avlägga högre yrkeshögskoleexamen. Högre yrkeshögskoleexamina är högre högskoleexamina. (Lagen om ändring och temporär ändring av yrkeshögskolelagen 564/2009, 18 §). Högre yrkeshögskoleexamina är till sin profil examina som syftar till utveckling av arbetslivet och som utgår från arbetslivets behov och genomförs i ett nära samarbete med arbetslivet.

Målet för studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen är att den som avlagt examen har omfattande och ingående kunskaper samt behövliga teoretiska kunskaper för att kunna utveckla arbetslivet i krävande sakkunnig- och ledningsuppgifter.

Examensbenämningar för examina som inriktar sig på det sociala området är socionom (YH), geronom (YH) och rehabiliteringsledare (YH). Diakoniyrkeshögskolans diakoniska examensprogram leder också till socionomexamen (YH). På basis av ovannämnda yr-

keshögskoleexamina kan fortsätta studier bedrivs till högre yrkeshögskoleexamen.

Finansierings- och lagstiftningsstyrningen av yrkeshögskolor förnyades i början av år 2014 i syfte att sätta fart på yrkeshögskolornas strukturella reform och att förbättra verksamhetens kvalitet och effektivitet samt i syfte att bättre än hittills stödja utbildningens mål, såsom bättre undervisning och forskningskvalitet. Det nuvarande nätet av verksamhetsställen sammanställs till tillräckligt omfattande, högkvalitativa och innovativa kompetenscentrum. Ansvar för den grundläggande finansieringen av yrkeshögskolorna övergår den 1 januari 2015 helt och hållet till staten, och yrkeshögskolorna blir självständiga juridiska personer.

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, närvårdare

Enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning 630/1998 (ändrad 787/2014) beslutar utbildningsstyrelsen i grunderna för grundexamen om examensbenämningar, uppbyggnaden av examen, examensdelar som ingår i examen samt kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet i examensdelarna samt bedömningen av kunnandet.

Enligt lagen har den som avlagt en yrkesinriktad grundexamen breda grundläggande yrkesfärdigheter för olika uppgifter inom en bransch samt mer specialiserat kunnande och sådan yrkesskicklighet som arbetslivet kräver inom minst ett delområde. En yrkesinriktad grundexamen kan avläggas som en grundläggande yrkesutbildning enligt lagen om yrkesinriktad grundutbildning eller som en fristående examen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 (ändrad 788/2014).

Inom den grundläggande yrkesutbildningen kan den studerande i sin examen individuellt ta in fler examensdelar om det är nödvändigt med tanke på branschvisa eller lokala krav på yrkesskicklighet i arbetslivet eller för att studerande ska kunna fördjupa sin yrkesskicklighet.

En grundexamen som avläggs inom den grundläggande yrkesutbildningen innehåller yrkesinriktade examensdelar (135 kompetenspoäng), gemensamma examensdelar (35 kompetenspoäng) och fritt valbara examensdelar (10 kompetenspoäng). En yrkesinriktad grundexamen omfattar 180 kompetenspoäng.

En grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen innehåller tio kompetensområden på 50 kompetenspoäng: kompetensområdet för kundbetjäning och informationshantering, kompetensområdet för akutvård, kompetensområdet för fotvård, kompetensområdet för rehabilitering, kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga, kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård, kompetensområdet för sjukvård och omsorg, kompetensområdet för munhälsovård, kompetensområdet för handikappomsorg och kompetensområdet för äldreomsorg. Examensbeteckningen för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen är närvårdare.

Systemet för erkännande av examina

EU- eller EES-medborgare som skaffat sin kompetens i ett EU- eller EES-land

En EU- eller EES-medborgare som skaffat behörighet som socialarbetare eller socialhandledare i ett annat EU- eller EES-land kan hos Utbildningsstyrelsen ansöka om beslut om behörighet för motsvarande uppgifter i Finland.

En medborgare i ett EU- eller EES-land som skaffat kompetens som socialarbetare eller socialhandledare i ett annat EU- eller EES-land kan hos Utbildningsstyrelsen ansöka om beslut om behörighet till tjänst som socialhandledare eller socialarbetare. Utbildningsstyrelsen kan i sitt beslut föreskriva en anpassningsperiod eller ett lämplighetsprov, om den sökandes utbildning eller yrkesuppgifter i ursprungslandet skiljer sig väsentligt från socialhandledarens eller socialarbetarens utbildning och yrkesuppgifter i Finland. Den sökande kan själv välja mellan att fullgöra en anpassningsperiod eller avlägga lämplighetsprovet.

Anpassningstiden fullgörs genom arbete under ledning och tillsyn av annan person. I lämplighetsprovet ska den sökande visa att han eller hon behärskar de kunskaper och

färdigheter som krävs av socialarbetare eller socialhandledare. Lämplighetsprovet för socialarbetare ordnas av ett finländskt universitet som erbjuder utbildning inom socialarbete. Lämplighetsprovet för socialhandledare ordnas av en finländsk yrkeshögskola som erbjuder utbildning som ger behörighet som socialhandledare.

Medborgare i annat än EU- eller EES-land som skaffat kompetens utanför EU- och ETA-länderna

Om den sökande skaffat behörighet som socialarbetare eller socialhandledare i ett land utanför EU och EES och om han eller hon är medborgare i ett annat land än ett EU- eller EES-land, tillämpas i beslutet lagen om högskolestudier utomlands. En utländsk examen jämföras i första hand med en högskoleexamen på en viss nivå och av viss typ som avlagts i Finland: yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen, lägre eller högre högskoleexamen, licentiatexamen som avläggs som påbyggnadsexamen eller doktorsexamen. Bland annat följande krav ställs på jämställandet av en behörighet: den sökande är fullt kvalificerad som socialarbetare eller socialhandledare i ursprungslandet, examen motsvarar till sin nivå minst högre högskoleexamen i Finland, om ansökan gäller behörighet som socialarbetare, och examen motsvarar till sin nivå minst yrkeshögskoleexamen om ansökan gäller behörighet som socialhandledare. Vidare förutsätts att den sökandes studier till sin omfattning och kravnivå samt till sitt innehåll motsvarar de studier som i Finland krävs för ifrågavarande uppgift. Beslutsfattandet om examina som avlagts utanför EU/EES-länder baserar sig på utlåtanden som utbildningsstyrelsen begär av högskolorna och där ställning tas till motsvarigheten av studierna och till vilka kompletterande studier som behövs.

Besluten om beviljad behörighet som socialarbetare svarar för 2,3 % av undervisningsstyrelsens samtliga beslut. Undervisningsstyrelsen har under perioden 1.1.2012—25.8.2014 utfärdat sammanlagt 47 beslut om behörighet som socialarbetare. Av besluten gavs 33 med stöd av yrkeskvalifikationslagen

och 14 med stöd av lagen om högskolestudier utomlands. Under samma tidsperiod har undervisningsstyrelsen utfärdat 13 slutiga beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för personer som efter ett villkorligt beslut har fullgjort den kompensationsåtgärd som förutsatts för erhållande av behörighet som socialarbetare. Två av dem som fått villkorligt beslut hade som kompensationsåtgärd valt lämplighetsprov och elva personer hade valt en anpassningsperiod. De som ansöker om behörighet som socialarbetare har vanligen avlagt sin examen i Sverige, Estland eller Ryssland.

Andelen beslut som ger behörighet som socialhandledare av samtliga beslut som utfärdats av utbildningsstyrelsen är 1,4 %. Utbildningsstyrelsen har under perioden 1.1.2012—25.8.2014 utfärdat sammanlagt 28 beslut om behörighet som socialhandledare. Av besluten gavs 25 med stöd av yrkeskvalifikationslagen och 3 med stöd av lagen om högskolestudier utomlands. Under samma tidsperiod har utbildningsstyrelsen utfärdat sex slutliga beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för personer som efter ett villkorligt beslut har fullgjort den kompensationsåtgärd som förutsatts för erhållande av behörighet som socialhandledare. Två av dem som fått villkorligt beslut hade som kompensationsåtgärd valt lämplighetsprov och fyra hade valt en anpassningsperiod.

De som ansöker om behörighet som socialhandledare har i de flesta fall avlagt sin examen i Estland, Danmark eller Ryssland.

Antalet personal som omfattas av lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården ska beviljas på basis av examen som anges i 7 § och 8 § i den föreslagna lagen.

Rätt att utöva yrket enligt lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården ska kunna sökas för socialarbetaryrket, socio-nyrket och geronomyrket. Rätt att utöva socialarbetaryrket ska beviljas en person som på universitet har avlagt högre högskoleexamen i vilken det ingår eller utöver vilken personen har genomfört huvudämnesstudier i

socialt arbete. Antalet magisterexamen i samhällsvetenskaper och politics magisterexamen med socialt arbete som huvudämne har från mitten av 1990-talet till år 2013 varit sammanlagt 3 500 examina. Årligen har cirka 150 socialarbetare utexaminerats från universiteten under tiden mellan mitten av 1990-talet till år 2010. Under åren 2010—2014 har sammanlagt 1 172 personer avlagt magisterexamen i samhällsvetenskaper och politics magisterexamen med socialt arbete som huvudämne. Under samma period valdes till studier av socialt arbete sammanlagt 2018 personer vilkas studier fortfarande pågår.

Enligt statistiken om befolkningens utbildningsstruktur (Vipunen, statistikåret 2012) hade 21 380 personer i åldersgruppen 20—64 år avlagt socionomexamen YH och 397 personer hade avlagt geronomexamen YH före utgången av år 2012. Examina som utgör grunden för rätt att utöva socionomyrket och geronomyrket har avlagts av sammanlagt 21 777 personer sedan år 1996.

Enligt sysselsättningsstatistiken var 131 840 personer år 2011 verksamma i uppgifter inom det sociala området inom den offentliga och privata sektorn. Sammanlagt var 68 870 personer år 2013 anställda inom den kommunala socialvården, varav 2 993 personer var socialarbetare, 9 844 socialhandledare och 42 667 närvårdare enligt uppgifter från Institutet för hälsa och välfärd. Dessutom arbetade år 2013 sammanlagt 1 283 socialarbetare inom den kommunala hälso- och sjukvården. I ledningsuppgifter inom social- och hälsovården verkade 1 065 personer.

Socialarbetarna placerade sig inom socialvården i administrativa uppgifter, krävande uppgifter inom socialt arbete samt som chefer. Uppgifterna för socionomer och geronomer som hade avlagt yrkeshögskoleexamen bestod av olika handledningsuppgifter, familjearbete och chefsarbete. Antalet personer som tillfälligt skötte socialarbetaruppgifter var cirka 500, varav majoriteten hade avlagt lägre yrkeshögskoleexamen. De som hade avlagt högre yrkeshögskoleexamen innehade ofta olika utvecklingsuppdrag, men år 2013 var endast 32 personer tillfälligt verksamma som socialarbetare.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i EU

De nordiska länderna

De nordiska länderna är för Finland den viktigaste internationella referensgruppen. I alla nordiska länder bär kommunerna det största ansvaret för att ordna socialtjänster, och en betydande del av arbetstagarna inom den sociala branschen är anställda av kommunerna eller staten. Den nordiska modellen för socialt arbete baserar sig på en omfattande offentlig sektor, även om aktörer inom den privata sektorn i större utsträckning än förut fungerar som serviceproducenter.

I Island är längden av socialarbetarutbildningen (*félagsráðgjafi*) på universitetsnivå fem år (innefattar både BA- och MA-nivåer). De som avlagt utbildningen i fråga kan ansöka om behörighet som socialarbetare och vara verksamma som socialarbetare i Island. Socialarbetyrket är ett reglerat yrke inom hälso- och sjukvården (Lög um félagsráðgjöf / lagen om socialarbete, nr. 95/1990, inklusive senare lagändringar och Medical Directorate of Health Act / förordningen om Hälso- direktoratet, nr. 41/2007 samt lagen om hälso- tjänster, nr. 40/2007). Socialarbetarna ska registrera sig för att kunna arbeta i Island. Hälso- direktoratet (*Embætti landlæknis*, Directorate of Health) svarar för beviljandet av tillstånd att utöva yrket och håller register över kompetenta socialarbetare.

I Sverige ger grundexamen för socionom kvalifikationer för arbetsuppgifter inom det sociala området, och de flesta yrkesutbildade personer inom branschen har avlagt denna utbildning. Den kan avläggas vid sex högskolor och på tio universitet. En del socionomer har också avlagt magisterexamen i socialt arbete.

I Sverige förs inget register över yrkesutbildade personer inom socialvården. Socialstyrelsen för dock ett register över legitimerade yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Utbildade och erfarna socionomer har möjlighet att ansöka om auktorisering (socionomauktorisering) hos auktorisationsnämnden (Nämnden för socionomauktorisering), som dock inte är en behörig myndighet. I praktiken innebär auktorisation ett

förfarande för godkännande som är frivilligt och som förutsätter en tre och ett halvt års socionomutbildning samt tre års arbetserfarenhet och arbetshandledning. Därtill ska till ansökan bifogas utlåtanden av två personer som känner sökanden väl (chef, kollega eller arbetshandledare). Utlåtanden av en eller flera tidigare arbetsgivare godkänns för de två senaste åren. Den sökande förbinder sig också att iaktta de yrkesetiska reglerna. Auktorisationen syftar till att framhålla socionomens kunskaper och arbets kvaliteten.

I Danmark är grunden för ordnandet av socialtjänsterna lagar som godkännts åren 1998–1999. I lagen om socialservice (*Lov om social service*) föreskrivs om tjänster som hänförs till medborgarnas dagliga liv och som faller under kommunernas och regionernas organiseringsansvar. Kännetecknande för det danska systemet för social trygghet är att den finansieras med skattemedel och erbjuder valmöjligheter. Typiska drag är också aktiva verksamhetsmetoder och en strävan att ge så många som möjligt en chans att delta i arbetsmarknaden. Socialvården är decentraliserad till kommuner och regioner.

En utbildning på 3–5 år som leder till examen på bachelornivå (210 ECTS) ger färdigheter att vara verksam som socialarbetare (socialrådgiver). Examen på magisternivå kan avläggas vid Aalborgs universitet, som ordnar ifrågakavande utbildning i samarbete med Professionshögskolan Metropol. Egna instruktioner gäller för utbildningen i socialt arbete (Ministerial order no. 536). I Danmark förs inget register över socialarbetare.

Från ingången av 2012 trädde en samhandlingsreform i kraft i Norge (Samhandlingsreformen). Med hjälp av den har man strävat efter att öka kommunernas ansvar för samordningen och utveckla samarbetet inom primärvården både inom området för socialservice och för specialistsjukvård.

I Norge har socionomutbildningen sedan år 1974 reglerats av en statlig ramplan. Den senaste ramplanen är från år 2005. I den har som allmänt mål för utbildningen ställts att utbilda praktiskt orienterade, reflekterande yrkesmännskor som har förmåga att arbeta med sociala problem. Målet är också att förebygga, lösa och minska sociala problem. I ramplanen framhålls att socionomer ska ha

kompetens som är baserad på erfarenhet samt förmåga till utvecklings- och forskningsarbete. Norge för inget register över yrkesutbildade personer inom det sociala området.

Den norska utbildningen på magisternivå inom det sociala området avviker från den finländska utbildningen i socialarbete i och med att studieinnehållen i allmänhet inte är inriktade på forskarutbildning. Trondheims universitet (Norwegian University of Science and Technology, NTNU) erbjuder dock en magisterutbildning i socialt arbete vid institutionen för socialt arbete och hälsovetenskaper som forskningsmässigt kan jämföras med den magisterexamen i socialt arbete som avläggs på ett universitet i Finland. NTNU är också det första universitetet i Norge som har ordnat vetenskapliga påbyggnadsstudier på doktorsnivå i socialt arbete. Under de senaste åren har allt fler yrkespersoner inom det sociala området efter avlagd lägre högskoleutbildning även avlagt magisterexamen och placerat sig i uppgifter som både innefattar ledningsuppgifter och klientarbete. Ofta förutsätts doktorsexamen för uppdrag inom undervisning och forskning.

Både i Sverige, Norge och Danmark ger lägre högskoleexamen inom den sociala branschen behörighet till socialarbete, men i allt större utsträckning utnyttjas den forskning som ingår i universitetsexamen för att utveckla socialbranschen. En del av utbildningarna påminner om den finländska utbildningen i socialt arbete på universitetsnivå, medan vissa utbildningar motsvarar socionomutbildningen som ordnas vid yrkeshögskolor. I Island utgör den femåriga utbildningen för socialarbetare en förutsättning för att man ska få verka som socialarbetare och godkännas som en yrkesutbildad person, och därför motsvarar den isländska utbildningen bäst den yrkesställning som socialarbetare i Finland numera har.

Nederländerna

I Nederländerna leder en fyraårig utbildning till socialarbetarexamen på bachelor nivå (*maatschappelijk werker*). Därtill är det möjligt att avlägga påbyggnadsexamina i olika magisterprogram. Socialarbetaryrket re-

gleras inte. Detta gäller även andra yrken inom det sociala området, bland annat socialfostrare. Socialarbetarna har en egen (Nederländse Vereniging van Maatschappelijk Werkers, NVMW) som för ett register över socialarbetare, men registreringen är inte obligatorisk.

Lagen om hälso- och sjukvårdsyrken (BIG, *Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg*) ändrades den 1 juli 2012. Enligt den nya praxisen ska folkhälso-, välfärds- och idrottsministeriet från registret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (det s.k. BIG-registret) avföra en sådan yrkesperson inom hälso- och sjukvården vars rätt att utöva yrket har avbrutits i det egna landet eller återkallats av en behörig myndighet i ett annat land. Lagändringen tillämpas både på nederländska yrkespersoner och på dem som skaffat behörighet i andra länder. I Nederländerna har man sedan slutet av 1980-talet strävat efter att införa yrkesutövare inom det sociala området i ovannämnda yrkesregister inom hälso- och sjukvården. Målet har alltså varit att bilda ett gemensamt register för anställda inom social- och hälsovården. Ett hinder för framskridandet har ansetts vara hälso- och sjukvårdens och socialvårdens avvikande strukturer vilkas rötter delvis ligger i Hälso- och sjukvårdslagen (*Welzijnswet*) och lagen om socialt stöd (*Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Wmo*) som trädde i kraft från ingången av år 2007.

Tyskland

I Tyskland bygger socialvården på ett system med många producenter. Socialservice erbjuds av kommunala och kyrkliga tillhandahållare av tjänster. Dessutom fungerar olika stiftelser, föreningar och organisationer som serviceproducenter. Aktörerna i dem är både personer med yrkeskvalifikationer och frivilliga arbetstagare. Studier på bachelornivå vid yrkeshögskolor ger behörighet för uppgifter som socialarbetare (*Sozialarbeiter/in*) eller socialpedagog (*Sozialpädagoge/in*).

I Tyskland förs inget register över socialarbetare. Det finns dock ett statligt system för erkännande av beteckningen socialarbetare/socialpedagog. Erkännandet kan ansökas

efter avlagd bachelorexamen. Utbildningen regleras inte på nationell nivå, utan regleringen sköts av de 16 delstaterna. De tyska magisterprogrammen för socialt arbete är forskningsbaserade eller praktiskt orienterade. Exempel på de sistnämnda är ledning av socialarbete och socialarbete som inriktas på vissa specialgrupper. Studierna finansieras antingen med offentliga medel eller av studerande/deras arbetsgivare. I praktiken kan påbyggnadsstudier vid offentliga universitet vara avgiftsbelagda.

Storbritannien

I Storbritannien indelas arbetet i socialbranschen i socialservice (social care work) och socialarbete. Arbetet inom socialservicen koncentreras på det arbete med omsorg, vård och rehabilitering som utförs i olika miljöer. Uppgifterna för socialarbetare (social worker) inbegriper däremot funktioner som hänför sig till servicehandledning och koordinering av tjänster, även uppföljning av kostnader och effekter av servicen. Socialarbetaren fungerar som intressebevakare och advokat för klienten i stöd- och servicenätverket. I likhet med Finland har socialarbetare också i Storbritannien till uppgift att säkra tillgodo-seendet av sociala rättigheter och barnens rättigheter.

I Storbritannien förutsätts av dem som är verksamma som socialarbetare att de har utbildning som ger yrkesbehörighet och att de är registrerade. Det grundläggande kravet är utbildning på bachelornivå. I England och Wales krävs treårig högskoleexamen. I Skottland och Nordirland är Bachelorexamen fyraårig. I Nordirland beviljas yrkesbehörighet dock först när sökanden efter utbildningen har ett år av godkänd arbetserfarenhet. Dessutom är det möjligt att avlägga påbyggnads-examina som pågår ett eller två år inom vissa specialområden samt inom ledarskap och forskning. I England är socialarbetare en skyddad yrkesbeteckning. Utbildningsprogrammen som ger behörighet för socialt arbete godkänns av General Social Care Council (GSCC, från augusti 2012 Health Professions Council och vidare Health and Care Professions Council, HCPC) som har hand om registreringen av socialarbetare. I Eng-

land var antalet registrerade socialarbetare 89 992 i augusti 2014.

Råden som svarar för socialvården (Social Care Councils) inom varsitt område svarar för kvaliteten av högskoleutbildningen inom det sociala arbetet, övervakar den och upprätthåller registret över socialarbetare (I England från år 2012 Health and Care Professions Council / HCPC, I Skottland Scottish Social Service Council / SSSC, i Nordirland Northern Ireland Social Care Council / NISCC och i Wales Care Council for Wales / CCW). De ovannämnda råden inledde år 2001 definieringen av kärnuppgifterna, yrkeskvalifikationerna och etiska reglerna för det sociala arbetet. De bildar grunden både för ackrediteringen av utbildningen inom socialt arbete och för registreringen av socialarbetare.

2.3 Styrning och tillsyn

Med stöd av 3 § i socialvårdslagen (710/1982) ankommer den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av socialvården på social- och hälsovårdsministeriet.

Regionförvaltningsverken svarar för styrningen av och tillsynen över den kommunala och privata socialvården inom sina respektive verksamhetsområden. Regionförvaltningsverken främjar enligt lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) regional jämlikhet genom att i regionerna sköta verkstälighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter som har samband med lagstiftningen. Regionförvaltningsverket styr och övervakar socialvården, folkhälsoarbetet och den specialiserade sjukvården samt den privata socialservicen inom verkets verksamhetsområde. Den funktionella styrningen av regionförvaltningsverken i samband med dessa uppgifter ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, som lyder under social- och hälsovårdsministeriet, styr regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaringsätt och beslutspraxis vid styrningen och övervakningen av socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

styr och övervakar dessutom socialvården i synnerhet när det är fråga om principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden, ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområde eller hela landet samt ärenden som regionförvaltningsverket är jävigt att behandla.

Bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens och regionförvaltningsverkets inspektionsverksamhet finns i 55—57 § i socialvårdslagen. Upptäcks på basis av inspektionsverksamheten brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i tillhandahållandet eller genomförandet av socialvården eller strider verksamheten i övrigt mot lagen, kan tillsynsmyndigheten meddela föreskrifter om att bristen eller missförhållandet ska avhjälpas inom utsatt tid. Om klientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller del därav eller av en anordning förbjudas omedelbart. Förpliktelsen kan ges vid vite eller det kan bestämmas att verksamheten avbryts eller användningen av en verksamhetsenhet eller del därav eller av en anordning förbjuds. Om en kommun har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge en anmärkning för framtiden eller uppmärksamma den övervakade på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

Bestämmelser om tillsyn över privat socialservice ingår i 4 kap. i lagen om privat socialservice. I 6 § i lagen om privat socialservice förutsätts att varje producent av privat socialservice för säkerställande av tillbörlig verksamhet utarbetar en plan för egenkontroll, som omfattar all den socialservice som serviceproducenten tillhandahåller. Med hjälp av egenkontrollen kan servicekvaliteten utvecklas och följas i verksamhetsenheternas dagliga arbete. För verksamhetsenheten görs det upp en skriftlig plan med vars hjälp missförhållanden i den service som klienterna ges och sådana situationer som är osäkra med avseende på hur servicen lyckas och medför risker kan identifieras, förebyggas och snabbt rättas till.

Vid tillsynen över social- och hälsovårdstjänsterna framhålls även serviceproducen-

ternas eget ansvar för tillbörligheten av verksamheten och för kvaliteten av de tjänster de producerar samt för klient- och patientsäkerheten. I socialvårdens speciallagstiftning finns bestämmelser om övervakning i 13 kap. i barnskyddslagen som behandlar vård utom hemmet samt i 24 § i äldreomsorgslagen där det hänvisas till 55—57 § i socialvårdslagen och till andra bestämmelser om tillsyn över social- och hälsovården. I lagen om stödjan- de av den äldre befolkningens funktionsför- måga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) tilldelades offentliga serviceproducenter en skyldighet att införa egenkontroll från ingången av år 2015. Den senaste lagändringen som gäller tillsyn över socialvården gäller iakttagandet av tidsfris- terna för barnskydd och utkomststöd. Be- stämmelserna i 14 b § i lagen om utkomst- stöd och 27 a § i barnskyddslagen trädde kraft den 1 januari 2014. Målet för lagänd- ringen är att tillsammans med de medel som står till buds för tillsynsmyndigheterna säker- ställa att tidsfristerna iakttas i hela landet.

Enligt 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska kom- munen utse en socialombudsman som har till uppgift att följa hur klienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen och årligen till kommunstyrelsen avge en redogörel- se för detta. Socialombudsmannen ger klien- terna råd i frågor om tillämpningen av para- graferna i klientlagen som gäller deras rättig- heter och ställning.

Utöver tillsynen över socialvårdens för- valtningssområde har den allmänna laglig- hetsövervakningen en viktig roll. De högsta laglighetsövervakarna är statsrådets justitie- kansler och riksdagens justitieombudsman. Justitiekanslern övervakar lagligheten av statsrådets och republikens presidents äm- betsåtgärder, och riksdagens justitieombuds- man övervakar lagligheten de ämbetsåtgärder som handhas av domstolar, myndigheter, tjänstemän, offentligt anställda arbetsstagare och andra som sköter offentliga uppdrag. Så- väl justitiekanslern som riksdagens justitie- ombudsman övervakar också hur de grund- läggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

2.4 Bedömning av nuläget

Det kunnande som krävs av yrkespersona- len inom socialvården påverkas av den pågå- ende reformen av socialvårdslagstiftningen, förändringarna i högskoleutbildningen och den yrkesinriktade utbildningen samt de kompetenskrav som aktualiseras när social- och hälsovårdens servicestruktur integreras.

I nuläget befinner sig yrkesutbildade per- soner som parallellt producerar samma servi- ce i olika ställning, vilket kan skada utveck- lingen av en ändamålsenlig personalstruktur och arbetsfördelning inom social- och hälso- vården som är på väg mot en större integra- tion. Det är också önskvärt att anställda inom social- och hälsovården som arbetar i samma organisation eller med samma klienter till- synsmässigt kan vara i samma ställning. Där- för har man under beredningen av lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården i tillämpliga delar beaktat bestämmelserna i lagen om yrkesutbildade personer inom häl- so- och sjukvårdens så, att de två lagarna ef- ter en fördjupad integration kan slås samman till en och samma lag om yrkesutbildade per- soner inom social- och hälsovården.

Inom socialvårdens servicelagstiftning har man tagit ställning till behörigheten eller an- talet anställda i fråga om den yrkesutbildade personalen inom socialvården. Behörighet som socialarbetare har förutsatts i de uppgif- ter som på ett betydande sätt påverkar social- vårdsklienternas rättsliga ställning. Inom lag- stiftningen har man för att säkerställa effek- ten av servicen även framhållit socialarbete- rens ansvar när det gäller att koordinera den samlade servicen för krävande klienter som behöver särskilt stöd eller som förutsätter samarbete mellan olika yrkesgrupper. I de ovannämnda uppgifterna ingår även att be- slut fattas om service som hör till socialvår- den.

Utbildningen inom det sociala området för- ändrades i sin helhet på 1990-talet. Att läro- ämnet socialt arbete vid universiteten har ut- vidgats till studier i huvudämne samt yrkes- högskoleexamina och social- och hälsoområ- dets gemensamma yrkesinriktade grundexa- men (närvårdare) har breddat den kompetens som behövs inom det sociala området. Det var ändamålsenligt att befästa utnyttjandet av

denna kompetens genom den lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården som antogs år 2005. Social- och hälsovårdsministeriet publicerade i maj 2007 sin Rekommendation för uppgiftsstrukturer för den yrkesutbildade personalen inom socialvården (social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:11) för att underlätta sysselsättningen för dem som avlagt nya examina.

Den gällande lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården har inte lett till en adekvat förändring i uppgiftsstrukturen för den yrkesutbildade personalen inom socialvården och inte heller till en förändring i arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper. Särskilt den långsamt växande bristen på socialarbetare har lett till att socionomer med yrkeshögskoleexamen tillfällig har anställts i socialarbetaruppgifter trots att de inte varit behöriga för uppgifterna. För att säkerställa en ändamålsenlig inriktning av personalens kompetens samt tillgången på arbetskraft finns det ett behov av att närmare specificera socialarbetarens ställning inom socialvården för att också andra yrkesgruppers kompetens bättre ska kunna utnyttjas inom socialvårdens uppgiftsstruktur.

Vid revideringen av lagstiftningen har social- och hälsovårdsministeriet under de senaste åren lyft fram klienten som en aktiv deltagare i planeringen av sin egen service och även som en utvecklare av servicesystemet. Det förekommer skillnader i klientens ställning beroende på om det gäller socialvård eller hälso- och sjukvård. Inom socialvården inriktas styrningen och tillsynen på att säkerställa att servicekvaliteten, servicesystemet och behörighetsvillkoren för den yrkesutbildade personalen överensstämmer med lagen. Det finns ingen lag eller förordning om tillsyn över den yrkesutbildade personalen inom socialvården på det sätt som gäller för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Socialvårdsklienterna har i nuläget ingen möjlighet att försäkra sig om arbetstagarens kompetens, trots att yrkesverksamheten inom det sociala området ofta har stora rättsverkningar på klientens liv. Socialvården saknar individuell tillsyn över den yrkesutbildade

personalen och ett därtill hörande uppföljningssystem. För att klientsäkerheten ska kunna garanteras måste också den yrkesutbildade personalen kunna övervakas när service för utsatta klienter i olika åldrar i allt större utsträckning ges i form av öppenvårdstjänster hemma hos klienten.

I en rapport som publicerats av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården den 10 november 2014 (Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan havaintoja) konstateras det att det finns brister i många tjänster inom socialvården som hänför sig till personalens behörighet och antal, klientens ställning och kommunens tillsynsförpliktelser. Kommunens roll som övervakare stärktes i lagen om privat socialservice, men kommunerna verkar inte ha de resurser som behövs för tillräcklig övervakning. Kommunerna är inte heller alltid medvetna om sin övervakningsplikt.

Till exempel var en tredjedel av socialarbetarna med uppgifter inom barnskyddet inte behöriga för sina uppgifter enligt den utredning som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har gjort. I en del kommuner fanns det inte en enda socialarbetare inom det barn- och familjespecifika barnskyddet som uppfyllde behörighetsvillkoren.

Det förekommer brister i tillgodoseendet av självbestämmanderätten inom socialvårdens tjänster som tillhandahålls dygnet runt (barnskydd, handikapps-service, mentalvårdstjänster och tjänster för missbrukare). Problemen i tillgodoseendet av självbestämmanderätten handlar inom socialvården inte alltid om användning av tvångsmedel eller begränsande åtgärder. De kan också gälla rigida verksamhetssätt, ”husets sed”.

Ett viktigt kriterium inom verksamhetsenheterna är skyldigheten att svara för klienternas säkerhet, och på basis av detta kriterium kan tillståndsmyndigheten i det beviljade tillståndet ställa särskilda villkor för en verksamhetsidkare som tillhandahåller socialvårdstjänster dygnet runt. Det finns emellertid ingen definition av klientsäkerheten inom socialvården. Det behövs en dialog mellan myndigheterna och riktlinjer för hur lösningar som hänför sig till klientsäkerheten i fortsättningen ska bemötas och övervakas.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Målet med propositionen är att

- främja klientsäkerheten samt socialvårdsklienters rätt till god socialvård och gott bemötande inom serviceverksamhet som ordnas av en kommun, samkommun, staten eller en privat aktör

- garantera att yrkesutbildade personer inom socialvården har sådan utbildning som yrkesskickligheten förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt möjlighet att utveckla och upprätthålla sin yrkesskicklighet

- främja en ändamålsenlig uppgiftsstruktur för de yrkesutbildade personerna inom socialvården med beaktande av klienternas servicebehov

- skapa förutsättningar för samarbete mellan de yrkesutbildade personerna inom socialvården och med andra aktörer

3.2 De viktigaste förslagen

Den föreslagna lagen skapar grunder för legitimering, registrering och tillsyn i fråga om socialvårdens viktigaste yrken. Dessa yrken är enligt förslaget socialarbetare, socio- och geronom. Avsikten är att rätten att utöva ovannämnda yrken ska beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Det föreslås att närvårdare genom en förordning av statsrådet blir yrkesutbildade personer inom socialvården med skyddad yrkesbeteckning.

I lagförslaget begränsas beviljandet av rätt till yrkesutövning inom socialvården och de registrerings- och tillsynsåtgärder som hör samman med det till de centrala yrkesgrupperna inom socialvården. Motiveringen till valet är att det är fråga om

- ett yrke för vilket det finns en klart definierad, av myndighet godkänd utbildning

- en yrkesutbildad person som arbetar självständigt och har tillräckliga yrkeskvalifikationer som krävs för att klientens rättigheter och säkerhet ska tillgodoses

- verksamhet som bedrivs av en yrkesutbildad person i en direkt klientsituation eller ett beslut i klientens ärende som innebär en begränsning av klientens rättigheter eller självbestämmanderätt eller ett ingripande i klientens grundläggande fri- och rättigheter.

För att det ska bli lättare att förnya uppgiftsstrukturen föreslås en precisering av socialarbetarens rättigheter och skyldigheter genom att man utnyttjar den kunskap som uppstått på universitet vid forskning i socialarbete och den sociala branschen i syfte att förbättra effektiviteten inom det sociala området. Målet är att socialarbetarens kunskaper bättre än hittills utnyttjas för koordinering av och beslut om samlad service för krävande och utsatta klienter samt att klargöra arbetsfördelningen med yrkesutbildade personer som avlagt yrkeshögskoleexamen.

Förslaget innebär en lag om yrkesutbildade personer inom socialvården med definitioner på allmän nivå om styrning och övervakning av yrkesutbildade personer inom socialvården samt om arbetsfördelningen mellan myndigheter. För tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården föreskrivs om en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården genom att den befintliga tillsynsnämnden för hälso- och sjukvårdens uppgiftsområde utvidgas till att även gälla tillsynen över socialvårdens yrkespersoner. Enligt förslaget föreskrivs det om ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården som förs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i syfte att övervaka yrkespersonerna inom socialvården. Lagen innehåller bestämmelser med stöd av vilka tillsynsmyndigheten har möjlighet att ingripa i brister som har upptäckts i en yrkesutbildad persons yrkesverksamhet.

Inom socialvården fokuserar styrningen och tillsynen på övervakning av den serviceverksamhet som servicesystemet producerar. Syftet med den föreslagna lagen är att utvidga styrningen och tillsynen till att omfatta tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården, varvid även den yrkesutbildade personens ansvar och skyldigheter betonas. Med tanke på tillsynen föreslås att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

ska föra ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården.

De tillsynsåtgärder som ingår i den föreslagna lagen ska tillämpas när en försummelse eller något annat klandervärt förfarande kommer upp till bedömning med tanke på yrkeskompetensens ändamålsenlighet.

Tillsyn över yrkesutbildade personer i ett tjänste- eller anställningsförhållande inom socialvården utövas också av arbetsgivaren i enlighet med tjänste- och arbetsrättsliga bestämmelser. Med stöd av sin rätt att leda arbetet har arbetsgivaren i första hand skyldighet att ingripa t.ex. i situationer där en yrkesutbildad person fördröjer skötseln av sina uppgifter, försummar sina uppgifter eller beter sig olämpligt i sina tjänste- eller arbetsuppgifter.

De tillsynsåtgärder som det föreskrivs om i den föreslagna lagen inverkar naturligtvis inte på ändringssökandet i enlighet med socialvårdslagen och speciallagstiftningen om socialvården. Klienten ska fortsättningsvis söka ändring i ett beslut som fattats av en yrkesutbildad person inom socialvården, om klienten anser att beslutet är felaktigt.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Allmänt

Regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering och regeringens strukturpolitiska program gjorde att beredningen av den föreslagna lagen inleddes. I regeringsprogrammet konstateras att det ska inledas beredning av lagstiftning om yrkesutövning inom socialvården samt om en samregistrering av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

I beslutet om genomförandet av regeringens strukturpolitiska program (25.3.2014) ställdes som mål att en uppluckring av normuppsättningen som reglerar behörigheten och dimensioneringen av personal smidigare för att säkra hållbarheten av den kommunala ekonomin och trygga tillgången på personal. Regeringen förpliktade social- och hälsovårdsministeriet att särskilt överväga en justering av lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt

lagstiftningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

På basis av utvärderingarna av behörighetsvillkoren konstaterades att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården redan i nuläget möjliggör en ändamålsenlig och flexibel personalstruktur och arbetsfördelning för den yrkesutbildade socialvårdspersonalen. Den nuvarande lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården har inte i tillräcklig grad bidragit till en revidering av uppgiftsstrukturerna och arbetsfördelningen inom socialvården. Efter att behörighetslagen för socialvården trädde kraft har betydande förändringar inträffat i servicesystemet och därför är det motiverat att stifta en lag om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Beredningen av den föreslagna lagen påverkas av det gemensamma målet för socialvårdens lagstiftning och social- och hälsovårdsreformen att förbättra tillgången till tjänster och deras kvalitet på lika villkor i hela landet. Målet för en integrerad servicestruktur inom social- och hälsovården är att möjliggöra ett verkningfullt och kostnadseffektivt utnyttjande av de resurser som finns till förfogande. Vid genomförandet av tjänsterna är tillgången på yrkesskicklig personal och kostnaderna för denna den mest betydelsefulla faktorn. För att den offentliga ekonomin ska bli hållbarare måste befintliga resurser utnyttjas till fullo, resurserna fördelas så jämnt som möjligt mellan landets olika delar och onödiga överlappningar undvikas.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

I den föreslagna lagen föreskrivs om beviljande av rätt att utöva socialarbetaryrket, socionomyrket och geronomyrket i enlighet med gällande utbildningsstrukturer. I lagen föreskrivs dessutom om rätten att använda en i förordning av statsrådet avsedd yrkesbe-teckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (närvårdare). De direkta ekonomiska konsekvenserna av lagen följer av inrättandet av centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården samt beslutsfattandeprocessen i samband med bevil-

jandet av rätten att utöva yrke. Uppgifterna för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utökas från tillsyn över socialvården till styrning och tillsyn av yrkesutbildade personer inom det sociala området, vilket ger upphov till merkostnader.

Avsikten är att man vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården inrättar ett gemensamt centralregister över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Socialvårdens andel av kostnaderna för inrättandet av registret bedöms uppgå till 150 000 euro. Centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården är en väsentlig del av socialvårdens nationella informationssystemtjänst och det är starkt knutet till inrättandet av socialvårdens nationella informationssystemhelhet (Kansa). Inrättandet av registret över yrkesutbildade personer ska finansieras med ett anslag som reserverats under moment 33.01.25.

Centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården gör det framdeles möjligt att tillförlitligt identifiera personer som är verksamma inom socialvården samt att signera handlingar elektroniskt. Registrering av yrkesutbildade personer och deras yrkesrättigheter samt stark autentisering är en förutsättning för att dataskyddet och datasäkerheten ska förverkligas i de riksomfattande informationssystemtjänster inom socialvården som är under beredning. För socialvårdens del har det föreslagits att systemet byggs upp etappvis. Planeringen av den nationella arkiveringen har redan inletts. Investeringarna börjar år 2015 och samtidigt görs lokala pilotförsök med arkiveringslösningen. I statsbudgeten (moment 33.01.25) har det för 2015 reserverats ett anslag för inrättande av riksomfattande informationssystemtjänster för socialvården. Fortsatta investeringar ingår i ramarna för statsfinanserna för åren 2016—2019.

Beviljandet av rätten att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården och tillsynen över de yrkesutbildade personerna är en ny uppgift för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, och skötseln av den kräver en resurs på minst ett årsverke från och med 2016. Kostnaderna för ett årsverke är 70 000 euro. Social- och hälsovårdsministeriet har till ramarna för statsfi-

nanserna för 2016—2019 föreslagit ett tilllägg på 70 000 euro från och med 2016 för de resursbehov som uppgiften att utöva tillsyn över socialvården ger upphov till. De eventuella behoven av tilläggsfinansiering för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården bedöms och tas ställning till vid framtida budget- och ramavtalsförfaranden.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens avgiftsbelagda prestationer (1318/2013) tar tillstånds- och tillsynsverket för beslut om yrkesverksamhet, registreringar och intyg ut fasta avgifter som motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för prestationerna. Förordningen har utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Enligt bilagan till förordningen tas det ut 100 euro för legitimation och skydd av yrkesbeteckningen för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om personen har utbildats i Finland. För legitimation på basis av en gemensam ansökan från en läroanstalt och för skydd av yrkesbeteckning på basis av en gemensam ansökan från en läroanstalt är avgiften 40 euro. Det föreslås att förordningen kompletteras så att det tas ut en avgift också för beslut som gäller beviljande av rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården och för registrering av rätten att använda yrkesbeteckning.

Enligt en grov uppskattning ger besluten om rätt att utöva socialarbetaryrket, socionomyrket och geronomyrket 1,4 miljoner euro i avgiftsintäkter, om man utgår från det antal socialarbetare, socionomer och geronomer som i nuläget är anställda vid kommunerna och om man antar att avgiften för beslut om beviljande av rätt att utöva yrket är 100 euro/beslut.

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen ger behörighet att vara verksam som närvårdare både inom socialvården och hälso- och sjukvården. Det är svårt att uppskatta avgiftsintäkterna av beslut om rätt att använda yrkesbeteckning, eftersom en stor del av närvårdarna redan är införda i centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning.

Ett bredare mål med lagförslaget är att möjliggöra besparingar i personalkostnaderna inom social- och hälsovården. Det sparmål som sattes upp i regeringens strukturpolitiska program i anknytning till uppluckringen av behörighetskraven var 123 miljoner euro fram till 2019. Sparmålet innefattar uppluckring av behörighetskraven för all personal inom social- och hälsovården.

Med stöd av den föreslagna lagen beviljas rätt att vara verksam som socialarbetare, sacionom och geronom på basis av utbildning eller rätt att använda en sådan yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (närvårdare) som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet. Lagförslaget gör det möjligt för de arbetsgivare som svarar för produktionen av social- och hälsovården att vid inrättandet av en tjänst eller befattning fastställa uppgiftsbeteckningen för tjänsten eller befattningen samt det kompetenskrav som uppgiften förutsätter. Därigenom ger lagförslaget kommunerna och samkommunerna förutsättningar att reformera uppgiftsstrukturen och arbetsfördelningen inom socialvården och att uppnå besparingar genom egna åtgärder. I lagförslaget ingår också ett bemyndigande att utfärda förordning, vilket ger social- och hälsovårdsministeriet möjlighet att styra reformen av uppgiftsstrukturen.

Social- och hälsovårdsministeriet har bedömt att 53 miljoner euro av det sparmål som angetts i det strukturpolitiska programmet kan genomföras genom förändringar i olika yrkesgruppers uppgifter under 2016–2018. Socialvårdens andel av sparmålet skulle bli ca 14 miljoner euro, om besparingen inom socialvården antas motsvara den andel som socialvårdens yrkesgrupper utgör av all personal inom social- och hälsovården. De yrkesgrupper som omfattas av den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården utgör 26 % av all personal inom social- och hälsovården. Besparingar uppstår då man antar att kommunerna och samkommunerna för att öka produktiviteten förbinder sig att reformera sina uppgiftsstrukturer och arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper. Utvecklandet av uppgiftsstrukturen och arbetsfördelningen kan dämpa arbetskraftskostnaderna, om den förnyade kompetensen

inom olika yrkesgrupper utnyttjas fullt ut och en del av de tjänster och befattningar som blir lediga på grund av uppgiftsöverföringar eller pensionering kan skötas med lägre lönekostnader.

Det lagförslag som läggs fram är en del av en mer omfattande reform av servicesystemet inom social- och hälsovården. Lagförslaget kan främja kontrollen av personalkostnaderna inom hela social- och hälsovården, om kommunerna och samkommunerna reformerar arbetsfördelningen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samtidigt som inom socialvården.

Besparingen till följd av en reviderad arbetsfördelning mellan yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har bedömts bli totalt 39 miljoner euro under samma tidsperiod. Lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ger redan i nuläget möjlighet till detta.

Integrationen av social- och hälsovården gör att service- och vårdprocesserna inom social- och hälsovården börjar fungera bättre och att överlappningarna minskar, vilket har bedömts spara in resterande 70 miljoner euro av det sammanlagda sparmålet på 123 miljoner före år 2019.

Avsikten är inte att den besparing som satts upp i det strukturpolitiska programmet i anknytning till uppluckring av behörighetskraven för personalen ännu i detta skede ska tas in i ramarna för statsfinanserna för 2016–2019, eftersom både kommunernas och samkommunernas lösningar för produktionen av tjänster och verkställandet av lagen om ordnandet av social- och hälsovården inverkar avsevärt på uppkomsten av besparingen. Uppföljningen av kostnadsutvecklingen inom den kommunala social- och hälsovården kommer att vara baserad på färskare uppgifter, när justeringarna av kommunernas statsandelar sker årligen. I samband med denna uppföljning kan man troligen också utvärdera utvecklingen av personalkostnaderna samt eventuella besparingar och faktorer som har inverkat på kostnadseffektiviteten.

Sammantaget kan man konstatera att de direkta ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna lagen utgörs av kostnaderna för inrättandet av ett register över yrkesutbildade personer och kostnaderna för de årsverken

som hör samman med beviljandet av rätten att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården och tillsynen över yrkesutbildade personer. Inrättandet av registret ger upphov till en engångskostnad på 150 000 euro, för vilken finansiering redan har reserverats i statsbudgeten. Kostnaderna för det årsverke som den nya uppgiften vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förutsätter blir 70 000 euro årligen från och med 2016. Framdeles kommer Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården också att få inkomster för beviljande av rätten att utöva yrke och registrering av rätten att använda yrkesbeteckning.

4.3 Administrativa och organisatoriska konsekvenser/Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården innebär en förändring i Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens och regionförvaltningsverkens uppgifter i och med att tillsynen utvidgas från övervakning av resultaten av servicesystemets verksamhet till tillsyn över yrkesutbildade personer.

Verkställandet av lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården kräver att det inrättas ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården och att de processer som gäller ansökan och beslut om rätt att utöva yrke definieras. Vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården pågår en reform av centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, och de gemensamma definitioner i informationssystemet som då skapas och genomförandet av systemet ska också tillämpas när registret över yrkesutbildade personer inom socialvården inrättas. Dessutom ska de tillägsdefinitioner som registret över yrkesutbildade personer inom socialvården kräver göras med stöd av separat finansiering. Resultatet blir ett strukturellt enhetligt register över yrkesutbildade personer för social- och hälsovården. Det är ändamålsenligt att samordna processen för ansökan och beslut om rätt att utöva yrke inom socialvården samt lagstiftning och praxis i samband med tillsynen till de delar det är möjligt med motsva-

rande åtgärder som genomförs inom hälso- och sjukvårdens register.

Arbetsfördelning mellan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken bör ses över i fråga om styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården. Den utvidgade uppgiften som den föreslagna lagen orsakar för tillsynsmyndigheterna förutsätter också i samband med verkställandet av lagen att tillsynsprogrammen och instruktionerna för social- och hälsovården preciseras och att personalen vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverken och kommunerna utbildas.

Den ansökan om rätt att utöva yrket samt tillsynen över yrkesutövningen som ingår i lagen påverkar i betydande grad den yrkesutbildade personalens ställning inom socialvården. Beslutet om rätt att utöva yrket är avgiftsbelagt för den sökande, och tillsynen inriktas på yrkeskompetensen hos den yrkesutbildade personen inom socialvården och gäller tillsynsmyndighetens rätt att ingripa i observerade brister i yrkesverksamheten. De bestämmelser i lagförslaget som gäller registreringen av yrkesutbildade personer inom socialvården, den offentliga informationstjänsten och tillsyns- och påföljdssystemet har en nära anknytning till skyddet för privatlivet enligt 10 § och rätten till arbete och näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen.

Utöver de yrkesutbildade personer inom socialvården som beviljats rätt att utöva yrket eller använda yrkesbeteckning kan det också finnas andra sakkunniga och yrkesgrupper inom socialvården vilkas yrkeskunnande behövs för att främja klienternas välbefinnande och servicens effekt.

När tillsynen samtidigt inriktas på resultaten av och kvaliteten i socialvårdens verksamhet kan man göra en heltäckande bedömning av de missförhållanden som observeras i socialvårdens serviceverksamhet och yrkesutövning samt av de åtgärder som behövs för att avhjälpa dessa. Verksamhetsenhetens egenkontroll kan också bli mer effektiv och utvecklas när planeringen och styrningen samt de resurser som inriktas på verksamheten kan bedömas som en helhet.

Arbetsgivarna inom den offentliga och privata sektorn har möjlighet att vid inrättandet

av tjänster och befattningar fastställa kompetenskravet och uppgiftsbeteckningen för den legitimerade yrkesutbildade person som behövs för uppgiften i fråga. Uppgiftsstrukturerna och arbetsfördelningen inom socialvården kan ses över ännu bättre, om behörighetskraven för personalen inte direkt är bundna till uppgiftsbeteckningarna. En ändamålsenlig arbetsfördelning mellan de yrkesutbildade personerna kommer på lång sikt också att minska bristen på arbetskraft och göra att behoven av arbetskraft inte ökar så kraftigt. Registrerings- och tillsynspraxis som är så enhetlig som möjligt för social- och hälsovårdspersonalen främjar även integrationen av social- och hälsovården.

4.4 Konsekvenser för klienterna

Syftet med lagen är att främja klientsäkerheten samt socialvårdsklientens rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande. För att syftet med lagen ska uppnås ska yrkesutbildade personer inom socialvården ha en sådan utbildning och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt möjlighet att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet. Säkerställandet av en högkvalitativ socialvård och klientsäkerhet förutsätter även tillsyn över yrkesutövningen, och därför är det ändamålsenligt att genom lag föreskriva om tillsynen över yrkesutbildade personer.

En yrkesutbildad person inom socialvården ska handla i enlighet med lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Lagen innehåller bestämmelser om de viktigaste rättsliga principerna som hänför sig till klientens delaktighet, bemötande och rättsskydd samt om klientens självbestämmanderätt och rätt att vara delaktig. När socialvård genomförs ska man i första hand beakta klientens önskemål, respektera hans eller hennes självbestämmanderätt och erbjuda klienten möjlighet att delta i och påverka planeringen och genomförandet av servicen.

Genom den föreslagna lagen skyddas den rätt till liv, personlig frihet och integritet och trygghet varom föreskrivs i 7 § i grundlagen. Det centrala målet är att förbättra klientsäkerheten. Inom socialvården har begreppet klientsäkerhet inte definierats. För att öka

klienternas säkerhet bör riktlinjer dras om hur klientsäkerheten främjas och övervakas. En definition av klientsäkerheten behövs också för att man ska kunna garantera en rättvis tillsyn över de yrkesutbildade personerna.

Socialvårdens klienter får en jämbördig ställning med hälso- och sjukvårdens klienter när tillsynsmyndigheterna genom tillsynsmetoder kan ingripa i en yrkesutbildad persons verksamhet, om det upptäcks brister eller missförhållanden i den. Registret över yrkesutbildade personer inom socialvården gör det möjligt för socialvårdens klienter att inhämta information om yrkeskompetensen hos yrkesutbildade personer inom socialvården och förbättrar således klienternas rättsskydd.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenserna för samhället uppstår ofta genom en samverkan av många faktorer, och det är svårt att på kort sikt ange några tydliga konsekvensrelationer. När konsekvenserna av den föreslagna lagen bedöms bör man beakta regeringens proposition med förslag till lag om ordnandet av social- och hälsovården och regeringens proposition med förslag till socialvårdslag, vilka har likartade konsekvenser som den föreliggande propositionen till lag om yrkesutbildade personer inom socialvården. Efter genomförandet kommer de nämnda lagförslagen att förbättra social- och hälsovårdsklienternas ställning och säkerställa serviceverksamhetens kvalitet och tillsynen över den. I detta skede av social- och hälsovårdsreformen är det svårt att exakt ange vilka samhälleliga konsekvenser den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården kommer att ha. Det är snarare fråga om en gemensam effekt på befolkningens välfärd och hälsa som orsakas av lagförslag som stöder varandra. Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården bidrar för sin del till att öka befolkningens och socialvårdsklienternas förtroende för socialtjänsterna och servicesystemet.

De samhälleliga konsekvenserna av den föreslagna lagen bör följas upp och utvärderas i samband med verkställandet av lagen om ordnandet av social- och hälsovården. Vid utvärderingen bör uppmärksamhet fästas vid

huruvida den föreslagna lagen leder till en bättre klientsäkerhet och en förnyad uppgiftsstruktur och arbetsfördelning inom socialvården. Därtill bör det utvärderas vilken betydelse tillsynen har för socialvårdens effekter och yrkesverksamhetens utveckling.

5 Beredning av propositionen

5.1 Beredningskedan

Enligt regeringsprogrammet av den 22 juni 2011 ska en lag om yrkesutövning inom socialvården börja beredas och bestämmelser om samregistrering och tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården börja utarbetas. I regeringens beslut om genomförandet av det strukturpolitiska programmet som en del av planen för de offentliga finanserna (25.3.2014) konstateras det att en uppluckring av behörighetskraven inom social- och hälsovården kräver lagberedning under 2014.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen av lagförslaget har deltagit en expertgrupp som består av experter från social- och hälsovårdsministeriet och representanter för kommunerna. I samband med beredningen har man särskilt hört undervisnings- och kulturministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Finlands Kommunförbund samt universitet och yrkeshögskolor.

Social- och hälsovårdsministeriet ordnade diskussionsmöten den 7 november 2014 och den 10 november 2014. Syftet med mötena var att höra olika experters åsikter om lagförslaget. Utöver de muntliga yttranden som gavs vid diskussionsmötena ombads deltagarna också ge skriftliga yttranden om lagförslaget.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utifrån den respons som man fick vid diskussionsmötena gjorde social- och hälsovårdsministeriet ändringar och specificeringar i lagförslaget. Man bad också om yttranden från representanter för kommunerna, till-

synsmyndigheterna, organisationer samt universitetens, yrkeshögskolornas och yrkesläroanstaltarnas nätverk. Yttrandena begärdes via en webropol-länk som ledde till ett elektroniskt frågeformulär med preciserade frågor om lagförslaget. De preciserade frågorna gällde de bestämmelser som hade omarbetats utifrån den respons som kom in under de diskussionsmöten som ordnades för intressentgrupperna. I frågeformuläret var det möjligt att motivera svaren på frågorna, och dessutom fanns det gott om plats för fritt formulerade kommentarer. Man fick in yttranden från sammanlagt 40 instanser.

Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården ansågs behövlig, och lagen bedömdes förbättra rättsskyddet för socialvårdens klienter och kvaliteten på tjänsterna samt ställningen för den yrkesutbildade personalen inom socialvården. Remissinstanserna förhöll sig positivt till tillsynen över och styrningen av de yrkesutbildade personerna inom socialvården för att klientsäkerheten för klienterna inom socialvården ska kunna förbättras och tillsynen ska kunna förenhetligas med tillsynen över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Största delen av de som svarade ansåg att bestämmelsen om en socialarbetares särskilda skyldigheter (9 §) behövs, men åsikterna var en aning delade i fråga om innehållet i bestämmelsen. En del av de som svarade ansåg att det var bra att bestämmelsen är på en tillräckligt allmän nivå. En del av de som svarade ville ha en noggrannare definition av en socialarbetares skyldigheter.

Den bestämmelse enligt vilken endast en person som studerar för att bli legitimerad yrkesutbildad person i ett yrke tillfälligt kan vara verksam i yrket som legitimerad yrkesutbildad person i ett år ansågs oändamålsenlig av i synnerhet de som representerade kommunbranschen. Bestämmelsen ansågs göra det betydligt svårare att få arbetskraft inom socialvården, om inga andra än de som studerar för att bli legitimerade yrkesutbildade personer i ett yrke kan anställas som vikarie för en legitimerad yrkesutbildad person i det yrket. Bestämmelsen har bearbetats utifrån den respons som gavs i yttrandena så att förutsättningarna för att tillfälligt vara verksam i ett yrke har breddats.

Största delen av de som svarade ansåg att de bestämmelser som ingår i kapitlet om styrningen av och tillsynen över socialvården är ändamålsenliga. Lagens ikraftträdandebestämmelse har förtydligats och omarbetats utifrån den respons som gavs i yttrandena.

6 Samband med andra propositioner

Under hösten 2014 har riksdagen behandlat regeringens proposition med förslag till socialvårdslag och vissa lagar som har samband med den (RP 164/2014)

Riksdagen antog lagen den 12 december 2014. Vid beredningen av regeringens proposition med förslag till lag om yrkesutbildade personer inom socialvården har man försökt anpassa lagförslaget till den nya socialvårdslagen. På de ställen i den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården där det hänvisas till socialvårdslagen hänvisas det dock till den vid beredningstidpunkten gällande socialvårdslagen (710/1982). Den slutliga anpassningen till den nya socialvårdslagen görs i samband med riksdagsbehandlingen.

En proposition med förslag till lag om ordnandet av social- och hälsovården är under behandling i riksdagen. Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården stöder

för sin del de mål som satts upp för lagen om ordnandet av social- och hälsovården.

Som bäst pågår en totalrevidering av bestämmelserna om förvaltningsprocesser. Regeringen överlämnade den 20 november 2014 en proposition som gäller reformen. Bestämmelserna om ändringssökande i 30 § i den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården överensstämmer med innehållet i lagförslaget i fråga.

Den 18 december 2014 överlämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lagar om klienthandlingar inom socialvården och om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (RP 345/2014). I den propositionen föreslås det att det stiftas en ny lag om klienthandlingar inom socialvården. Dessutom föreslås det att lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården ändras, så att Folkpensionsanstalten och Befolkningsregistercentralen kan inleda det tekniska genomförandet av det riksomfattande elektroniska arkivet för klienthandlingar inom socialvården. Lagarna avses träda i kraft den 1 april 2015. Vid den fortsatta beredningen är avsikten att komplettera lagen i fråga bl.a. när det gäller identifiering av yrkesutbildade personer inom socialvården, elektronisk signering av handlingar och registret över yrkesutbildade personer inom socialvården.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Syftet med den föreslagna lagen är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande. För att detta ska kunna säkerställas föreslås det i lagen att yrkesutbildade personer inom socialvården

ska ha sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt möjlighet att utveckla och upprätthålla sin yrkesskicklighet.

Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) har en klient rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som lämnar socialvård. Syftet med lagen om privat socialservice (922/2011) är att säkerställa att rätten till socialservice av god kvalitet tillgodoses för de klienter som anlitar pri-

vat socialservice. Varje producent av privat socialservice ska utarbeta en plan för egenkontroll som ska innehålla eller som bilaga ha en verksamhetsplan för utvecklande av klientsäkerheten. Skyldigheten enligt 23 § i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) att ordna egenkontroll vid verksamhetsenheten och att utarbeta en plan för egenkontroll träder i kraft den 1 januari 2015. Denna skyldighet gäller såväl offentliga som privata tjänsteleverantörer. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har behörighet att meddela närmare föreskrifter om vad planen för egenkontroll ska innehålla och hur den ska utarbetas samt om uppföljningen av den. Syftet med egenkontrollen är att säkerställa att servicen är högkvalitativ och säker för klienterna. Patientsäkerhet har blivit ett vedertaget begrepp inom hälso- och sjukvården. Enligt 8 § i hälso- och sjukvårdslagen ska en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården göra upp en plan för kvalitetsledningen och för hur patientsäkerheten tillgodoses. I utkastet till proposition om ordnandet av social- och hälsovården påförs social- och hälsovårdsområdena en skyldighet att utarbeta program för egenkontroll. Ett av syftena med det är att trygga patient- och klientsäkerheten. Enligt lagutkastet ska också de kommuner och samkommuner som har produktionsansvar utarbeta en plan för främjande av klient- och patientsäkerheten. Att främja klientsäkerheten inom socialvården är ett av de viktigaste målen för den lag om yrkesutbildade personer som nu föreslås.

Den reform som gäller ordnandet av social- och hälsovården syftar till att trygga tillgången till klientinriktade social- och hälso-tjänster av god kvalitet och på lika villkor i hela landet. Genom den föreslagna lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården stöds förverkligandet av målen för lagen om ordnandet av social- och hälsovården. Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården syftar dessutom till att främja samarbetet mellan yrkesutbildade personer inom socialvården och en ändamålsenlig uppgiftsstruktur med beaktande av klienternas servicebehov.

Tillsynen över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har ordnats ge-

nom lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, men för socialvårdens del saknas det fortfarande motsvarande lagstiftning. Ett syfte med lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården är att för- enhetliga tillsynen över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som arbetar inom social- och hälsovården och ofta i samma organisation eller med samma klienter. För tillsynen över de yrkesutbildade personerna inom socialvården ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården börja föra ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas på dem som är verksamma i de uppgifter som nämns i 13 § i socialvårdslagen och som sköts av ett organ som avses i 6 § i den lagen, av något annat organ i kommunen eller samkommunen eller av staten. Enligt 13 § 1 mom. i socialvårdslagen ska kommunen som till socialvården hörande uppgifter sörja för att

- socialservice anordnas för kommunens invånare,
- utkomststöd ges personer som vistas i kommunen,
- sociala understöd betalas till kommunens invånare,
- handledning och rådgivning anordnas beträffande förmånerna inom socialvården och det övriga socialskyddet och utnyttjandet av dessa,
- information tillhandahålls beträffande socialvården och det övriga socialskyddet,
- utbildnings-, forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet rörande socialvård och annat socialskydd anordnas, samt att
- invånarna beviljas sociala krediter.

Utöver det som anges i 1 mom. är kommunen skyldig att även i övrigt inom sitt område verka för utvecklande av de sociala förhållandena och avhjälpande av sociala missförhållanden.

Den socialservice som kommunen enligt 13 § 1 mom. 1 punkten i socialvårdslagen ska sörja för framgår av 17 § i samma lag. Socialservice som anges i 1 mom. i den paragrafen är

- socialarbete, som det föreskrivs om i 18 § i socialvårdslagen,

- rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor, som det föreskrivs om i 19 § i socialvårdslagen,

- hemservice, som det föreskrivs om i 20 § i socialvårdslagen,

- boendeservice, som det föreskrivs om i 22 § i socialvårdslagen,

- anstaltsvård, som det föreskrivs om i 24 § i socialvårdslagen,

- familjevård, som det föreskrivs om i 25 § i socialvårdslagen,

- verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade, som det föreskrivs om i 27 d och 27 e § i socialvårdslagen,

- åtgärder för att fastställa underhållsbidrag, som det föreskrivs om i lagen om underhåll för barn (704/1975).

I 17 § 2 mom. i socialvårdslagen räknas sådana socialvårdsuppgifter upp som kommunen ska ordna och som det föreskrivs om i speciallagstiftning eller annan lagstiftning. Dessa uppgifter är att ordna

- barn- och ungdomsvård, som det föreskrivs om i barnskyddslagen (417/2007),

- specialomsorger om utvecklingsstörda, som det föreskrivs om i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977),

- service och stöd på grund av handikapp, som det föreskrivs om i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987),

- service i anslutning till missbrukarvård, som det föreskrivs om i lagen om missbrukarvård (41/1986),

- de uppgifter som föreskrivits för barnatillsyningsmannen och andra åtgärder för utredande och fastställande av faderskap, som det föreskrivs om i lagen om faderskap (700/1975),

- åtgärder i samband med adoptionsrådgivning, som det föreskrivs om i adoptionslagen (22/2012),

- medling i familjefrågor, som det föreskrivs om i äktenskapslagen (234/1929),

- medling vid verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt, som det föreskrivs om i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) och lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996),

- stöd för närståendevård och annan socialservice, som det föreskrivs om i lagen om stöd för närståendevård (937/2005),

- arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som det föreskrivs om i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001).

Enligt 17 § 4 mom. i socialvårdslagen kan en kommun utöver lagstadgad socialservice enligt 1 och 2 mom. anordna även annan behövlig socialservice.

I 6 § 1 mom. i socialvårdslagen föreskrivs det att de uppgifter som enligt den lagen ansluter sig till verkställigheten av socialvården samt de uppgifter som enligt någon annan lag åligger socialnämnden eller något annat motsvarande organ sköts av ett eller flera kollegiala organ som utses av kommunen. I enlighet med det momentet kan uppgifter inom socialvården i den omfattning som kommunen beslutar delas upp på ett eller flera kollegiala organ. Enligt 2 § 1 punkten i den föreslagna lagen hör till lagens tillämpningsområde de uppgifter som sköts av en socialnämnd, av något annat organ i kommunen eller av staten.

Lagen ska också tillämpas på uppgifter som faller inom de former av socialservice som avses i lagen om privat socialservice (922/2011) och på dem som arbetar i dessa uppgifter. Enligt 3 § 1 punkten i den lagen avses med privat socialservice de former av socialservice som nämns i 17 § i socialvårdslagen och den professionella handledning och rådgivning inom det sociala området i anslutning till anordnandet av dem som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund producerar mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning.

Enligt motiveringen till regeringens proposition RP 302/2010 rd kommer lagen om privat socialservice att tillämpas bara på de tjänster som en privat serviceproducent kan producera med hänsyn till servicens art. Exempelvis är åtgärder för att utreda och fastställa faderskap samt för att fastställa underhållsbidrag uppdrag som inrymmer utövande av offentlig makt och som inte kan ordnas som privat service. I 17 § 2 mom. i socialvårdslagen räknas vissa tjänster upp för vars del det föreskrivs särskilt om tillstånds- och

tillsynsförfarandet, och de kan således inte produceras som privat service utan att det finns särskilda bestämmelser om det. Som exempel kan nämnas medling i familjefrågor, som i kommunen ordnas av socialnämnden men som dessutom kan skötas av samfund, sammanslutningar, stiftelser och enskilda som har fått tillstånd av regionförvaltningsverket för denna verksamhet.

Utöver kommunala och privata tjänsteleverantörer görs socialt arbete och utnyttjas yrkeskunskaperna inom det också som en del av den statligt organiserade social- och hälsovården, kriminalvården, fängvården, polisväsendet och försvarsmaktens verksamhet.

I det propositionsutkast som gäller ordnandet av social- och hälsovården samlas det övergripande ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården hos fem social- och hälsovårdsområden. Enligt propositionen ska landet få fem samkommuner för social- och hälsovårdsområdena och de ska ansvara för ordnandet av de offentliga social- och hälso-tjänsterna.

Regeringens proposition med förslag till socialvårdslag (RP 164/2014) lämnades till riksdagen den 18 september 2014. Den hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den. Ett syfte med lagförslaget är att stärka basservicen och minska behovet av korrigerande åtgärder samt förbättra jämlikheten mellan klienterna och stärka myndigheternas samarbete. För att kvaliteten på tjänsterna ska kunna garanteras innehåller lagförslaget bestämmelser om egenkontroll och om socialvårdspersonalens anmälningsskyldighet. Lagen ska tillämpas på kommunal socialvård, om inte något annat föreskrivs särskilt. Tillämpningsområdet motsvarar tillämpningsområdet enligt den gällande socialvårdslagen och för socialvårdens del tillämpningsområdet för den kommande lagen om ordnandet av social- och hälsovården. I 14 § i förslaget till socialvårdslag räknas de tjänster upp som hör till socialvården liksom även de lagar som innehåller bestämmelser om socialservice. Syftet med lagförslaget är inte att ändra socialvårdens uppgiftsområde, utan att precisera dess verksamhetsfält och relation till aktörer med angränsande verksamhet. Socialvården ska fortfarande omfatta den allmänna social-

service som anges i 3 kap. samt den socialservice som anges i speciallagarna om socialvård.

Även om tillämpningsområdet för förslaget till socialvårdslag är begränsat till kommunal socialvård, ska bestämmelserna om servicen också tillämpas på privata aktörer på det sätt som föreskrivs i lagen om privat socialservice. Det är meningen att samma begrepp ska användas om samma socialservice inom den privata sektorn för att jämlikheten mellan klienterna ska förbättras och de i framtiden bättre ska veta vad olika tjänster omfattar.

Socialvårdslagen avses träda i kraft den 1 april 2015. Bestämmelserna om hemservice ska dock tillämpas redan från ingången av 2015. De bestämmelser som gäller beslut som tryggar vård och omsorg, personalens anmälningsskyldighet och åtgärder med anledning av en anmälan ska tillämpas först från och med den 1 januari 2016.

3 §. Yrkesutbildade personer inom socialvården. Enligt 1 mom. avses med yrkesutbildad person inom socialvården den som med stöd av den föreslagna lagen har fått rätt att utöva yrke (legitimerad yrkesutbildad person) samt den som med stöd av den föreslagna lagen har rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning).

Närvårdare föreslås vara en yrkesbeteckning inom socialvården som det ska utfärdas bestämmelser om genom förordning av statsrådet. De som i Finland har fullgjort utbildning som leder till ett yrke med en skyddad yrkesbeteckning som anges i en förordning av statsrådet ska få rätt att använda yrkesbeteckningen. En förutsättning för detta är att personen har antecknats som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning i det centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 16 §. Inom social- och hälsovården när man på detta sätt en enhetlig praxis i och med att närvårdare redan för närvarande är en skyddad yrkesbeteckning inom hälso- och sjukvården.

Rätten att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person innebär att endast socialarbetare, socionomer och geronomer som har blivit legitimerade i enlighet med 7 och 8 § kan arbeta inom sådana socialvårdsupp-

gifter enligt 2 § i lagförslaget där det krävs sådan yrkesskicklighet och kompetens som utbildningen i fråga ger.

Om det är motiverat med tanke på klienternas servicebehov, arbetsarrangemangen och produktionen av socialservice kan enligt 3 mom. uppgiftsfördelningen för och uppgiftsfördelningen mellan yrkesutbildade personer inom socialvården ses över med beaktande av de yrkesutbildade personernas kunskande, yrkesskicklighet och utbildning, om inte något annat bestäms i lag eller förordning.

Vid tillämpningen av 3 mom. bör man som begränsande omständigheter beakta situationer där det i lag eller förordning föreskrivs att uppgifterna ska skötas uttryckligen av någon som har avlagt en viss examen eller har en viss yrkeskompetens. Inom socialvården handlar det i dessa fall oftast om uppgifter som är av betydelse för individens rättsskydd och som kräver särskilt kunskande och särskild yrkesskicklighet och om att utöva beslutanderätt i anslutning till dem.

I speciallagar inom socialvården, t.ex. barnskyddslagen (417/2007), föreskrivs det om uppgifterna och utövandet av beslutanderätten i situationer där en tjänsteinnehavare förutsätts ha behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. Enligt 22 § 2 mom. i adoptionslagen ska de tjänsteinnehavare som lämnar adoptionsrådgivning ha behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. I 7 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), som trädde i kraft den 1 augusti 2014, föreskrivs det i fråga om elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster om behörighetsvillkoren för kurator och ansvarig kurator. Behörighetsvillkor för kurator är minst behörighet enligt 6 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005). Varje läroanstalt ska ha tillgång till tjänster som tillhandahålls av elevhälsans ansvariga kurator, som ska ha behörighet enligt 3 § i den lagen.

I utkastet till proposition om ordnandet av social- och hälsovården föreslås det i 13 § 5 punkten att ett social- och hälsovårdsområde bl.a. ska samordna principerna för social-

och hälsovårdspersonalens uppgiftsstruktur och arbetsfördelning samt praxis för planering, utveckling och uppföljning i kommunerna och samkommunerna med produktionsansvar. Målet är att social- och hälsovårdsområdet ska sporra och handleda kommunerna och samkommunerna med produktionsansvar att utveckla personalens arbets- och uppgiftsfördelning samt utnyttjandet av multidisciplinära arbetsgrupper. Personalens uppgiftsstruktur ska vara smidig, och den behöver observeras och utvärderas och verksamheten anpassas enligt det.

Det föreslagna 3 mom. syftar till att stödja syftena med lagen om ordnandet av social- och hälsovården och en ändamålsenlig uppgiftsstruktur som utgår från klienternas servicebehov och beaktar personalens kunskande, yrkesskicklighet och utbildning.

I 3 mom. föreslås det dessutom att social- och hälsovårdsministeriet vid behov genom förordning ska kunna utfärda närmare bestämmelser om utvecklandet av en ändamålsenlig uppgiftsstruktur för och arbetsfördelning mellan yrkesutbildade personer inom socialvården. En reform av servicestrukturen förutsätter en granskning av uppgiftsstrukturen på ett nytt sätt och nationell styrning. Därför behövs bemyndigandet att utfärda förordning som ett styrmedel för ministeriet.

4 §. Yrkesetiska skyldigheter. I 1 mom. föreslås det bestämmelser om de yrkesetiska skyldigheterna. Som grund för arbetet inom det sociala området ligger de grundläggande och mänskliga rättigheterna och verksamhetens lagenlighet. Etikkravet accentueras av maktutövningen i anslutning till arbetet eller yrkesställningen och av möjligheten att avsevärt påverka klienternas liv. Någon motsvarande eller jämförbar skyldighet finns inte sedan tidigare i denna form i socialvårdslagstiftningen. I 15 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården finns det en bestämmelse om de yrkesetiska skyldigheterna för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt dess 19 § har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Det allmänna ska, en-

ligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE tar i sina etiska rekommendationer (2011) upp respekten för människovärdet och människan som grunden för verksamheten inom social- och hälsovården. Detta omfattar människans grundläggande rättigheter, mänskliga rättigheter, självbestämmanderätt och yttrandefrihet. Klientens och patientens intresse är utgångspunkten för social- och hälsovården. Klientens och patientens intresse förutsätter god och rättvis vård och service på enahanda grunder.

Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf:s yrkesetiska nämnd har i sina etiska regler för yrkesmäniskor inom socialbranschen (2012) konstaterat att yrkesmänniskan inom socialbranschen bör förstå och godkänna de mänskliga rättigheterna och försvara dem i alla lägen. Yrkesmänniskan bör, oberoende av egna värden och levnadsval, respektera och verka för sin klients rätt att göra egna val, förutsatt att de inte hotar andras rättigheter eller berättigade intressen. Viktiga etiska principer inom socialbranschen är en utgångspunkt i klientens behov, en strävan efter en så saklig och neutral verksamhet som möjligt, en ovillkorlig respekt för klientens människovärde och individualitet och en förmåga att ständigt överväga och också ifrågasätta det egna yrkesmässiga agerandet och beslutsfattandet, hur rättvist det är och vilka grunderna för beslutet är.

I 2 mom. finns en hänvisning till yrkesutbildade personers skyldighet att i sin yrkesutövning iaktta det som föreskrivs om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och om behandlingen av klientuppgifter.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården innehåller bestämmelser om klientens rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering. Lagen tillämpas på alla tjänster och klientgrupper inom socialvården och på såväl

offentliga som privata tjänster. Klientens önskemål, åsikt, fördel och individuella behov samt modersmål och kulturella bakgrund ska beaktas när socialvård lämnas. När socialvård lämnas ska i första hand klientens önskemål och åsikt beaktas och klientens självbestämmanderätt även i övrigt respekteras. Klienten ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen och genomförandet av de tjänster som tillhandahålls klienten. Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården innehåller bestämmelser om sekretess, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Vidare föreskrivs det i den om straffansvar vid brott mot sekretess och tystnadsplikt.

En central yrkesetisk skyldighet är att iaktta lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och de etiska förpliktelserna i den. Även annan lagstiftning, såsom förvaltningslagen, har bestämmelser om etiska skyldigheter. Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag.

Centrala bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter inom socialvården finns i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999). Det är meningen att under höstsessionen 2014 lämna riksdagen en proposition som gäller klienthandlingar inom socialvården. Lagen ska tillämpas på offentliga och privata tjänsteleverantörers personal inom klientarbete och på personal i uppgifter i anslutning till klientarbete.

5 §. Upprätthållande av yrkeskompetensen och utvecklande av kunnandet. I 1 mom. föreslås det en bestämmelse om skyldigheten för en yrkesutbildad person inom socialvården att upprätthålla och utveckla sin yrkeskicklighet och att göra sig förtrogen med de bestämmelser och föreskrifter som gäller yrkesutövningen. Bestämmelsen följer 15 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. De yrkesutbildade personerna ska själva ansvara för att deras yrkes-

skicklighet upprätthålls och utvecklas. Dessutom har arbetsgivaren enligt 2 mom. en skyldighet att göra det möjligt att upprätthålla och utveckla yrkesskickligheten och att delta i den fortbildning som behövs.

För närvarande finns bestämmelser om personalens skyldighet att delta i kompletterande utbildning i 53 § i socialvårdslagen. I utkastet till proposition om ordnandet av social- och hälsovården föreslås det bestämmelser om skyldigheten att delta i fortbildning inom social- och hälsovården (60 §). Enligt förslaget ska ett social- och hälsovårdsområde och en kommun eller samkommun med produktionsansvar se till att social- och hälsovårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning som ordnas för den. Fortbildningen utformas med beaktande av längden på grundutbildningen, hur krävande arbetet är och uppgifternas innehåll. I samma lagutkast ingår det ett bemyndigande för social- och hälsovårdsministeriet att utfärda en förordning med bestämmelser om fortbildningens innehåll, kvalitet och mängd och om ordnandet, uppföljningen och utvärderingen av utbildningen.

6 §. Utlämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheterna. I paragrafen föreslås det bestämmelser om skyldigheten för en yrkesutbildad person inom socialvården att oberoende av sekretessbestämmelserna på begäran lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket de uppgifter och utredningar som de behöver för utförande av uppgifter enligt den föreslagna lagen.

2 kap. **Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården**

7 §. Rätt att utöva socialarbetaryrket på grundval av utbildning som genomgått i Finland. Enligt den föreslagna paragrafen ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan bevilja en person som i Finland har avlagt högre högskoleexamen i vilken det ingår eller utöver vilken personen har genomfört huvudämnesstudier i socialt arbete eller universitetsstudier i socialt arbete motsvarande ett huvudämne, rätt att utöva socialarbetaryrket som legitimerad

yrkesutbildad person. Förutsättningen för en legitimering är samma utbildningskrav som de som i 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården anges som behörighetsvillkor för socialarbetare.

Vid universitet som ansvarar för utbildning i socialt arbete går det att med socialt arbete som huvudämne avlägga en kandidatexamen som omfattar 180 studiepoäng och en magisterexamen som omfattar 120 studiepoäng (magister i samhällsvetenskaper, politices magister). Utöver magisterexamen som bygger på en kandidatexamen går det också att avlägga påbyggnadsexamina i socialt arbete. Vetenskapliga påbyggnadsexamina är licentiatexamen och doktorsexamen. Sedan ingången av 2000 har det varit möjligt att avlägga en yrkesvetenskapligt betonad licentiatexamen i socialt arbete i form av utbildning för specialsocialarbetare (Undervisningsministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar, universitetens utbildningsprogram och specialiseringsutbildningar 567/2005, 16 §).

Vid de universitet som anordnar utbildning i socialt arbete har man systematiskt utvidgat möjligheterna att studera socialt arbete. Antalet studieplatser har utökats för dem som tidigare ha avlagt högskoleexamen liksom möjligheterna att fullgöra biämnestudier. Många av dem som studerar samhälls- och beteendevetenskap studerar socialt arbete som biämne, vilket gör det möjligt att i ett senare skede smidigt komplettera de studier som ger kompetens som socialarbetare. Studerande beviljas kompensation för tidigare examina och utbildning och utöver detta används även systemet med erkännande av tidigare förvärvat kunnande. Studierna genomförs enligt principerna med personlig studieplan (PSP) varmed de behövliga studierna skräddarsys för personen i fråga.

Universitetsutbildningen i socialt arbete håller på att utvecklas inom samhällsvetenskaperna, eftersom skiljemurarna mellan olika samhällsvetenskaper blir lägre och forskning allt oftare bedrivs i gränsöverskridande forskarlag. De universitet som anordnar utbildning i socialt arbete har i synnerhet i fråga om kandidatexamen gått in för lösningar som i någon mån skiljer sig från varandra.

Innehållsmässigt är studierna mycket lika varandra och några klara skillnader t.ex. vid profileringen av kursutbudet uppstår inte mellan universiteten. Den tydligaste skillnaden gäller anordnandet av grundstudier där universiteten indelas i två grupper: en som betonar samhällsvetenskapernas gemensamma element och en som betonar det speciella med det sociala arbetet. I modellen med gemensamma grundstudier för olika huvudämnen utgår man ifrån att de som studerar socialt arbete i första hand är samhällsvetare som koncentrerar sig på socialt arbete, när de universitet som tillämpar den fristående modellen utgår från att de som studerar socialt arbete gör sig förtrogna med samhällsvetenskaperna genom sin examen.

En vidareutveckling av utbildningen jämsides med övriga samhällsvetenskapliga ämnen kan medföra mer flexibla lösningar för dem som studerar övriga samhällsvetenskapliga ämnen som huvudämne att avlägga de studier i socialt arbete motsvarande huvudämnet som är en förutsättning för rätten att utöva yrke som socialarbetare. En sådan utveckling förbättrar tillgången på socialarbetare och tryggar även det vetenskapliga kunskapsunderlaget när det gäller utbildningen inom det sociala området och socialvården.

8 §. Rätt att utöva socionom- eller geronomyrket på grundval av utbildning som genomgåtts i Finland. Enligt 1 mom. beviljar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan en person som i Finland har avlagt en lämplig yrkeshögskoleexamen inom det sociala området rätt att utöva socionomyrket som legitimerad yrkesutbildad person (socionom YH, socionom högre YH).

I 2 mom. föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på motsvarande sätt på ansökan ska bevilja en person som i Finland har avlagt en lämplig yrkeshögskoleexamen inom det sociala området rätt att utöva geronomyrket som legitimerad yrkesutbildad person (geronom YH, geronom högre YH).

Enligt yrkeshögskolelagen (351/2003) kan det vid yrkeshögskolorna avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina är högskoleex-

amina och högre yrkeshögskoleexamina är högre högskoleexamina.

Målet för de studier som leder till yrkeshögskoleexamen är att den som avlagt examen ska ha omfattande praktiska färdigheter och basfärdigheter samt teoretiska grunder för att kunna delta i arbetslivet i sakkunniguppgifter på det egna området och förmåga att följa och främja utvecklingen inom den egna branschen. Den som avlagt examen ska dessutom ha förutsättningar för utvecklande av den egna yrkesskickligheten och för ett livslångt lärande samt kommunikativa färdigheter och språkkunskaper för det egna området och för internationell verksamhet och internationellt samarbete.

De som har avlagt yrkeshögskoleexamen kan efter tre års arbetserfarenhet fortsätta sina studier genom att avlägga högre yrkeshögskoleexamen. De högre yrkeshögskoleexamina är till sin profil examina som är inriktade på att utveckla arbetslivet och som utgår från behoven inom arbetslivet. Dessa examina genomförs i nära anslutning till arbetslivet. Målet för de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen är att den som avlagt examen ska ha omfattande och ingående kunskaper samt behövliga teoretiska kunskaper för att kunna utveckla arbetslivet i krävande sakkunnig- och ledningsuppgifter och färdighet att följa och analysera utvecklingen av forskningsdata och yrkespraxis inom området.

9 §. Särskilda skyldigheter för socialarbetare. I paragrafen anges de särskilda skyldigheterna för socialarbetare som avses i 7 § i lagförslaget. Utgångspunkten för bestämmelsen är de uppgifter i anknytning till klient- och expertarbete som socialarbetare har enligt socialvårdslagen och speciallagstiftningen. Avsikten med att ange socialarbetarnas särskilda skyldigheter är att strukturera deras uppgiftsområde och den vägen skapa grunder för en översyn av uppgiftsstrukturen för och arbetsfördelningen mellan yrkesutbildade personer inom socialvården.

Enligt 1 mom. ansvarar en socialarbetare för den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet, för det sociala klient- och sakkunnigarbete som svarar mot individens, familjens eller gemenskapens behov av socialt

stöd och service samt för uppföljningen och bedömningen av effekterna av detta arbete.

Det är socialarbetarens uppgift att se till att klienternas rättsskydd förverkligas, i synnerhet i situationer där man ingriper i klienternas grundläggande fri- och rättigheter. Socialarbetarnas klientarbete innebär ett yrkesmässigt förändringsarbete som kräver förmåga att bemöta svåra livssituationer, sociala problem och marginaliseringsrisker. Socialarbetares särskilda sakkunskap ska inriktas på bedömningen av och beslutsfattandet i fråga om servicebehovet för de klienter som behöver särskilt stöd. Servicehelheten för klienter som behöver särskilt stöd består ofta av stöd och service som erbjuds av flera olika aktörer. Socialarbetarens koordinerande roll som samordnare av servicen är i dessa situationer särskilt viktig.

Den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet riktas till klient- och sakkunnigarbetet, där den helhet som motsvarar individens, familjens eller gemenskapens behov av socialt stöd och service byggs upp och samordnas med det stöd som andra aktörer erbjuder samt där utförandet av servicen och verkningfullheten styrs. Målet är att stärka verksamhetsförutsättningarna för individerna och familjerna och deras deltagande samt att främja gemenskapernas sociala enhetlighet. Ansvaret för den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet innebär i första hand att ansvara för att det sociala arbetet inklusive processerna fungerar och att utveckla verkningfullheten. I detta sammanhang avses inte nödvändigtvis en socialarbetares administrativa chefsställning i organisationen. Arbetsgivaren beslutar om hur ledningen och chefskapet organiseras.

Utbildningen för socialarbetare är den enda universitetsutbildningen på det sociala området där undervisningen baserar sig på forskning. Socialarbetarnas utbildning ger en övergripande social kompetens, som möjliggör såväl analytisk strukturering av olika problemsituationer och sökande efter hållbara lösningar på dem som effektiv social rapportering och undersökande utveckling av det sociala området. Detta innebär ett stort ansvar också för den målinriktade utvecklingen av hela det sociala området och för den kunskapsbildning som universitetsut-

bildningen möjliggör och som baserar sig på forskning på området. Forskningen i socialt arbete ger de olika utbildningarna på det sociala området en betydande del av det kunskapsunderlag som de behöver.

Paragrafens 2 mom. innehåller en informativ hänvisning till speciallagstiftning enligt vilken en socialarbetare ska ansvara för tillhandahållandet av och beslutsfattandet om servicen i frågor som är av betydelse för klienternas rättsskydd.

10 §. *Personer som är medborgare i en EU- eller EES-stat och som genomgått sin utbildning i någon annan EU- eller EES-stat än Finland.* Enligt den föreslagna paragrafen beviljar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i enlighet med lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007) på ansökan den som är medborgare i en EU- eller EES-stat och som på grundval av en utbildning i någon annan EU- eller EES-stat än Finland har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i staten i fråga krävs för ett yrke enligt 7 eller 8 § rätt att i Finland utöva detta yrke. Om yrket inte är ett reglerat yrke i staten i fråga, ska sökanden genom någon annan handling visa att han eller hon har färdigheter att utöva yrket. Samma princip uttrycks i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007).

Bestämmelser om villkoren för erkännande av yrkeskvalifikationer och om kompensationsåtgärder finns i 7 och 8 § i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Som kompensationsåtgärder kan det krävas att sökanden genomgår ett lämplighetsprov eller slutför en anpassningsperiod som inte överskrider tre år, om omfattningen av den utbildning som sökanden fullgjort är minst ett år kortare än den som krävs nationellt, om innehållet i sökandens utbildning väsentligt avviker från motsvarande nationella utbildning eller om det reglerade yrket omfattar yrkesaktiviteter som inte ingår i motsvarande yrke i sökandens ursprungsmedlemsstat och sökandens utbildning väsentligt avviker från motsvarande nationella utbildning. Huvudprincipen är att sökanden har rätt att välja kompensationsåtgärd. Närmare bestämmelser om anpassningsperiod och lämplighetsprov vid erkännande av yrkeskvalifikationer finns i statsrå-

dets förordning 1207/2007. Under anpassningsperioden sköter sökanden en uppgift eller utövar ett yrke under handledning och tillsyn. I ett villkorligt beslut om erkännande enligt 13 § 2 mom. i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer bestäms det huvudsakliga innehållet i lämplighetsprovet och vem som ska ordna det.

Enligt gällande lagstiftning hör erkännandet av yrkeskvalifikationer på det sociala området till Utbildningsstyrelsens uppgiftsområde. Utbildningsstyrelsen har i samarbete med universiteten och yrkeshögskolorna skapat procedurer för rutinerna vid erkännande av yrkeskvalifikationer, och de kan tillämpas också framöver. I fortsättningen är Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården behörig myndighet.

11 §. *Personer som har genomgått sin utbildning i en stat utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Enligt den föreslagna paragrafen beviljar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan den som på grundval av en utbildning i en stat utanför EU eller EES har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva ett yrke enligt 7 eller 8 §, rätt att i Finland utöva detta yrke. Sökanden ska dessutom visa att han eller hon även uppfyller andra kompetenskrav som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan kräva att sökanden genomför kompensationsåtgärder, slutför en anpassningsperiod eller genomgår ett lämplighetsprov och att sökanden har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska. Närmare bestämmelser om detta utfärdas genom förordning av statsrådet.

På motsvarande sätt ska rätt att använda en i en förordning av statsrådet avsedd yrkesbenämning som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning på ansökan beviljas den som på grundval av en utbildning i en stat utanför EU eller EES har tilldelats ett examensbevis eller någon annan handling som visar att sökanden har färdigheter att utöva yrket i fråga. Denna rätt beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Även i detta fall ska sökanden visa att han eller hon uppfyller andra kompetens-

krav som föreskrivs genom förordning av statsrådet, däribland tillräckliga kunskaper i finska eller svenska. Närmare bestämmelser om kompensationsåtgärder, anpassningsperiod, lämplighetsprov och krav på språkkunskaper utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §. *Rätt att tillfälligt vara verksam inom socialvården i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke.* Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om tillfällig rätt att vara verksam inom socialvården i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke. Den som studerar för att bli legitimerad som yrkesutbildad person i ett yrke eller har avlagt en för det sociala området lämplig högskoleexamen och som har tillräckliga förutsättningar för att vara verksam i yrket kan tillfälligt i högst ett år vara verksam i yrket som legitimerad yrkesutbildad person. Syftet med bestämmelsen är att ge studerande en möjlighet att skaffa sig kännedom om socialtjänstsystemet och få vägledning och respons på det de gör samt att förbättra deras yrkesfärdigheter inför framtida uppgifter som yrkesutbildade personer. Syftet med bestämmelsen är även att säkerställa att service inom socialvården kan ges i en situation när arbetstagare som uppfyller utbildningskraven inte finns att tillgå. Arbetsgivaren ska bedöma om examen är lämplig och om de förutsättningar som krävs finns. På en person som tillfälligt är verksam i en yrkesutbildad persons yrke tillämpas i tillämpliga delar det som i lagen föreskrivs om yrkesutbildade personer inom socialvården. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att tillfälligt vara verksam i ett yrke, såsom de studier som krävs, liksom om rätten för en person som avlagt examen utomlands att tillfälligt vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården får vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

Paragrafens 2 mom. gäller rätten för socialarbetare att i brådskande fall besluta om vård oberoende av egen vilja och om åtgärder i anslutning till det. Det handlar om beslutsfattande som är av betydelse för klientens rättskydd, och den som i enlighet med 1 mom. tillfälligt är verksam i socialarbetaryrket ska inte ha rätt att besluta om sådana åtgärder.

13 §. Bilagor till ansökan. Till den ansökan som avses i 7 och 8 § i lagförslaget ska det fogas en kopia av examensbeviset och av det utbildnings- eller examensprogram som genomförts. I 12 § i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer anges de handlingar och intyg som en myndighet som ansvarar för erkännande av yrkeskvalifikationer kan kräva att ska fogas till ansökan. Tillstånds- och tillsynsverket kan kräva att de handlingar och intyg som nämns i 12 § i lagförslaget ska fogas till den ansökan som avses i 10 § i nämnda lag. Enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer kan närmare bestämmelser om handlingar och intyg som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till en sådan ansökan om erkännande eller godkännande av yrkeskvalifikationer som avses i 11 § i lagförslaget. I fortsättningen är det ändamålsenligt att bestämmelser om de handlingar som ska fogas till de ansökningar som avses i 10 och 11 § utfärdas genom samma förordning av statsrådet.

14 §. Handläggning av ansökan i vissa fall. Vid behandlingen av ansökningar följs de principer som framgår av förvaltningslagen. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska ett ärende behandlas utan ogrundat dröjsmål. En myndighet ska på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att ges samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider.

Enligt den föreslagna paragrafen ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården inom en månad från mottagandet av handlingarna underrätta en sökande som avses i 10 § om att dennes handlingar mottagits och om handlingar som eventuellt saknas. Enligt förslaget ska beslut om ansökan meddelas med motiveringar senast tre månader efter det att alla nödvändiga handlingar har kommit in. Beslutet eller underlåtenhet att meddela beslut inom föreskriven tid ska kunna överklagas enligt nationell rätt. Bestämmelsen baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer.

3 kap.

Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården

15 §. Styrning och tillsyn. I paragrafen föreslås allmänna bestämmelser om styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården samt om arbetsfördelningen mellan myndigheter. Bestämmelsen följer i tillämpliga delar motsvarande bestämmelse i 24 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa lagenligheten i yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården samt yrkesutövningens kvalitet. Den allmänna styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården hör till social- och hälsovårdsministeriet. Regionförvaltningsverket styr och övervakar inom sitt verksamhetsområde yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr regionförvaltningsverkens verksamhet vid verkställandet, samordningen och förenhetligandet av tillsynen över yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården och den därtill hörande styrningen. I 3 mom. föreslås bestämmelser om uppgiftsfördelningen mellan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken när det gäller tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården.

För tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården föreslås i 4 mom. bestämmelser om en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Detta innebär att uppgiftsområdet för den nuvarande nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården utvidgas till att omfatta också tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården. Bestämmelser om uppgifterna för nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården finns i statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (676/2008). Nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården behandlar och avgör bl.a. ärenden om begränsning och förverkande av en yrkesut-

bildad persons rätt att utöva sitt yrke. En utvidgning av uppgifterna till att omfatta tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården kräver ändring av statsrådets förordning.

16 §. Centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården. I paragrafen föreslås bestämmelser om centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården, som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska föra i syfte att sköta tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården, samt bestämmelser om datainnehållet i registret. Bestämmelsen innebär att ett register över yrkesutbildade personer motsvarande det som finns över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården införs i tillämpliga delar.

Införandet av registret över yrkesutbildade personer förbättrar klientsäkerheten och skyddar den rätt till liv och personlig frihet, integritet och trygghet som avses i 7 § i grundlagen. När det gäller en yrkesutbildad person hänför sig registret över yrkesutbildade personer till det skydd för privatlivet som avses i 10 § i grundlagen. Genom registret över yrkesutbildade personer inom socialvården gör man det möjligt för socialvårdsklienter att få uppgifter om yrkeskompetensen hos yrkesutbildade personer inom socialvården. Registret tjänar också arbetsgivarna vid rekrytering. Det finns starka skäl i anslutning till klientsäkerheten och tillsynen över tjänsternas kvalitet som talar för att registret införs inom socialvården, och därför ska införandet av registret anses behövligt med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

I och med tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården påförs Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården krävs det att lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) ändras så att tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården ingår i verkets uppgifter.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. På registerföringen ska utöver bestämmelserna i den föreslagna lagen även personuppgiftslagen (523/1999) tillämpas. I 2 kap. i personuppgiftslagen föreskrivs om de allmänna principerna för behandlingen av personuppgifter. Viktiga prin-

ciper för behandlingen av personuppgifter är aktsamhetsplikt (5 §), planering av behandlingen av personuppgifter (6 §), ändamålsbundenhet (7 §) och allmänna förutsättningar för behandling (8 §). Aktsamhetsplikten förutsätter att den registeransvarige ska behandla personuppgifterna i enlighet med lag samt iaktta god informationshantering. Planering av behandlingen av personuppgifter innebär att behandlingen av personuppgifter ska vara sakligt motiverad med hänsyn till den registeransvariges verksamhet och att de ändamål för vilka personuppgifter behandlas ska anges innan personuppgifterna börjar samlas in. Ändamålsbundenhet förutsätter att personuppgifter får användas eller behandlas endast på ett sätt som inte strider mot de ändamål med behandlingen som avses i 6 §. I 8 § konstateras att en allmän förutsättning för behandlingen av personuppgifter är att personuppgifter får behandlas om det bestäms om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag. Enligt 11 § i personuppgiftslagen är behandling av känsliga personuppgifter i regel förbjuden. Ett undantag är sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den registeransvarige i lag.

Bestämmelser om uppgifter som införs i registret över yrkesutbildade personer föreslås ingå i 2 mom. I registret ska i enlighet med den föreslagna 2 mom. 1 punkten i fråga om en yrkesutbildad person inom socialvården införas namn- och adressuppgifter, registernummer, uppgift om rätt att utöva yrke och om begränsning eller frångående av denna rätt, uppgift om rätt att använda yrkesbeteckning och om förbud att använda beteckningen samt uppgift om den utbildning som rätten att utöva yrke eller använda en skyddad yrkesbeteckning grundar sig på.

I registret över yrkesutbildade personer ska dessutom införas uppgifter om högre yrkeshögskoleexamen som en yrkesutbildad person inom socialvården avlagt inom det sociala området. I registret ska också införas uppgifter om yrkesinriktad licentiatexamen som en yrkesutbildad person inom socialvården avlagt.

En yrkesinriktad licentiatexamen fördjupar yrkeskunskaperna hos dem som avlagt magisterexamen i samhällsvetenskaper eller politics magisterexamen inom följande specialområden: socialt arbete bland barn och unga, rehabiliterande socialt arbete, socialt arbete och marginalisering, specialområdet välfärdstjänster samt socialt arbete för samhällsnätverk.

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen (RP 241/2014 rd). I propositionen föreslås bestämmelser om specialiseringsutbildningar vid högskolor. Specialiseringsutbildningarna är utbildningar för personer som redan har varit yrkesverksamma, och de ska främja professionell utveckling och specialisering och är till sin karaktär avsedda att vara mer bestående än fortbildning. Universiteten och yrkeshögskolorna ska ordna dessa utbildningar för dem som avlagt högskoleexamen och för dem som högskolan på annat sätt konstaterar ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Enligt lagförslaget ska specialiseringsutbildningarna integreras i utbildningssystemet och finansieringen av dem grunda sig på högskolornas basfinansiering och studerandavgifter. Högskolorna kan genomföra specialiseringsutbildningar med stöd av bestämmelser om utbildningsansvar som utfärdats genom statsrådets förordning eller undervisnings- och kulturministeriets förordning. Studerandena ska antas till specialiseringsutbildningen av den aktuella högskolan. Uppgifter om de specialiseringsutbildningar som en yrkesutbildad person genomfört ska införas i registret över yrkesutbildade personer.

I registret ska enligt 2 mom. 3 punkten införas anmärkningar som getts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket i enlighet med denna lag samt uppgifter om varningar, bötes- och fängelsestraff eller avsättning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen.

I registret ska enligt 2 mom. 4 punkten införas uppgifter om en person som studerar för att bli legitimerad som yrkesutbildad person i ett yrke inom socialvården, om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och häl-

sovården eller regionförvaltningsverket har riktat tillsynsåtgärder mot personen. Detta har särskild betydelse i situationer där tillsynsåtgärderna har varit avsevärda och till följd av vilka det i framtiden finns skäl att överväga om personen i fråga kan beviljas rätt att utöva yrket. I praktiken är det fråga om situationer där en person som studerar för att bli legitimerad som yrkesutbildad person i ett yrke inom socialvården tillfälligt är verksam som yrkesutbildad person inom socialvården och blir föremål för tillsyns- eller säkerhetsåtgärder som nämns i bestämmelsen. Även uppgifter om de tillsynsåtgärder som en annan person som tillfälligt är verksam inom socialvården i en yrkesutbildad persons yrke blivit föremål för införas i registret.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om när de uppgifter som införts i registret över yrkesutbildade personer ska avföras ur registret. Bestämmelsen följer motsvarande bestämmelse i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

17 §. Utlämnande av uppgifter ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården. I 1 mom. föreslås bestämmelser om att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården oberoende av sekretessbestämmelserna ska lämna ut uppgifter som avses i 16 § 2 mom. till regionförvaltningsverket för skötseln av dess i lag föreskrivna tillsynsuppgifter. Regionförvaltningsverkets tillsynsuppgifter har behandlats i samband med 15 §. Utöver dessa tillsynsuppgifter är regionförvaltningsverken myndigheter som klagan kan riktas till. Skyldigheten att lämna ut uppgifter från registret över yrkesutbildade personer till regionförvaltningsverket är motiverad med tanke på att regionförvaltningsverket ska kunna sköta sina i lag föreskrivna uppgifter på behörigt sätt.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården oberoende av sekretessbestämmelserna till myndigheter och arbetsgivare och verksamhetsenheter för social- och hälsovården ska lämna ut uppgifter om sådana påföljder för brott som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten för bedömning av en persons lämplighet för arbetet. Enligt 16 § 2 mom. 3 punkten ska uppgifter om varningar, bötes-

eller fängelsestraff eller avsättning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen införs i centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården.

Domstolarna är skyldiga att till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården lämna ut uppgifter om bötes- eller fängelsestraff eller annat straff som en yrkesutbildad person inom socialvården har dömts till för ett brott som han eller hon har begått i yrkesutövningen (28 §). En sådan uppgift införs i registret över yrkesutbildade personer inom socialvården med stöd 16 §.

I praktiken är det t.ex. fråga om en situation där en yrkesutbildad person inom socialvården som har dömts för läkemedelsstöld eller egendomsbrott byter arbetsplats, varvid den nya arbetsgivaren inte har uppgifter om förseelser som skett tidigare i yrkesutövningen. Med tanke på klientsäkerheten är det motiverat att uppgifter om straff som införts i registret över yrkesutbildade personer i sådana situationer på begäran får lämnas ut till arbetsgivaren och verksamhetsenheten med stöd av 17 § 2 mom. Även för bedömning av lämpligheten i samband med att arbetsuppgifterna ändras kan uppgifter om straff som införts i registret över yrkesutbildade personer vara nödvändiga. Detta accentueras i synnerhet vid ändringar i arbetsuppgifterna där någon övergår till att arbeta med klienter i sårbar ställning, såsom äldre, i deras hem utan direkt ledning och övervakning.

18 §. Offentlig informationstjänst. Ett syfte med registret över yrkesutbildade personer är att ge klienterna och arbetsgivarna inom socialvården möjlighet att med hjälp av en offentlig informationstjänst försäkra sig om att en yrkesutbildad person inom socialvården är behörig. Paragrafen följer samma principer som 24 c § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, där det föreskrivs om en offentlig informationstjänst med avseende på centralregistret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

I den föreslagna bestämmelsen definieras i detalj vilka uppgifter som får lämnas ut genom den offentliga informationstjänsten. Rätten att lämna ut uppgifter genom den offentliga informationstjänsten föreslås gälla de allra viktigaste uppgifterna med tanke på be-

dömningen av behörigheten. När det gäller en yrkesutbildad person inom socialvården är namn, registernummer, födelseår, behörighet och begränsningar i personens rätt att utöva sitt yrke offentliga uppgifter enligt den föreslagna paragrafen. Enligt 2 mom. får information bara sökas med enkel sökning där sök villkoret är den registrerades namn eller registernummer. Syftet med informationstjänsten är att medborgarnas tillgång till uppgifter om behörigheten hos yrkesutbildade personer inom socialvården samt klientsäkerheten ska förbättras. Tillgången till information förbättrar klienternas rättssäkerhet och överensstämmer med systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Till denna del hänvisas till grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 32/2008 rd) med anledning av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om utplåning av uppgifter från den offentliga informationstjänsten.

19 §. Utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet. Med tanke på övervakningen är det av största vikt att tillsynsmyndigheterna har möjlighet att ingripa i brister som kommit fram i fråga om en yrkesutbildad persons förmåga att utöva sitt yrke eller i fråga om de kunskaper och den skicklighet som utövat av yrket kräver. Arbetsgivaren ansvarar för att åtgärder vidtas med anledning av t.ex. drogberoende eller någon annan omständighet som inverkar störande på yrkesutövningen och som eventuellt äventyrar klientsäkerheten. Den föreslagna bestämmelsen behövs med tanke på klientsäkerheten särskilt i de situationer då en yrkesutbildad person arbetar självständigt med klienterna utan direkt ledning och övervakning. Därför föreslås det i 1 mom. bestämmelser om utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan eller hälsotillståndet och i 2 mom. bestämmelser om utredning av yrkesskickligheten.

Paragrafen har nära samband med den personliga friheten enligt 7 § och skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. De åtgärder som föreslås i paragrafen ska bedömas med tanke på de intressen som ska skyddas och den yrkesutbildade personens grundläggande fri- och rättigheter.

Det föreslås att om det finns grundad anledning att anta att en yrkesutbildad person inom socialvården på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak är oförmögen att utöva sitt yrke, ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kunna ålägga honom eller henne att genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus. Enligt 2 mom. har Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården rätt att för utredande av en yrkesutbildad persons yrkesskicklighet eller yrkeskunskaper ålägga honom eller henne att genomgå arbetsprövning, ge ett arbetsprov eller genomgå förhör.

Innan ett beslut fattas i situationer som avses i 1 och 2 mom. ska den yrkesutbildade personen ges tillfälle att bli hörd i enlighet med de allmänna förvaltningsrättsliga principerna (34 § i förvaltningslagen).

Kostnaderna såväl för utredningen av den yrkesmässiga funktionsförmåga och hälsotillståndet som för utredningen av yrkesskickligheten föreslås bli betalda av statens medel. Högsta förvaltningsdomstolen har i fråga om motsvarande bestämmelse i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (25 §) den 5 juli 2006 meddelat ett årsboksavgörande HFD 2006:43 (HFD 5.7.2006, liggare 1717), enligt vilket kostnaderna för en utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet som ålagts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården skulle ersättas av statens medel.

Om en yrkesutbildad person motsätter sig en utredning enligt 1 eller 2 mom., kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

20 §. Påföljder av felaktigt förfarande. I paragrafen föreslås bestämmelser om eventuella påföljder som en yrkesutbildad person inom socialvården kan meddelas för felaktigt förfarande. Bestämmelsen följer i tillämpliga delar 26 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården föreslås kunna meddela en påföljd för felaktigt förfarande, om en yrkesutbildad person försummar en skyldighet enligt 4—6 §. I fråga om dessa skyldigheter hänvisas det till motiveringen till respektive paragraf. Exempelvis skyldigheten att iaktta bestämmelserna om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och om behandlingen av klientuppgifter (4 §) är av central betydelse med tanke på rättsskyddet för socialvårdsklienterna och kvaliteten på socialvårdstjänsterna.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela en yrkesutbildad person inom socialvården närmare bestämmelser för yrkesutövningen. Ett eventuellt ingripande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i rätten att utöva yrket (2 och 3 punkten) ska stå i rätt proportion till felet eller försummelsen. Åtgärderna ska bedömas med tanke på de intressen som ska skyddas (klientsäkerheten, kvaliteten på tjänsterna) och med tanke på arbete, yrke och näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen. Att för en bestämd tid eller tills vidare begränsa eller fränta rätten att utöva yrket eller för en bestämd tid eller tills vidare förbjuda användning av yrkesbeteckning kan komma i fråga endast om de primära påföljderna inte är tillräckliga.

Enligt 3 mom. kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket, om ärendet inte föranleder en åtgärd enligt 2 mom. eller enligt 25 § (skriftlig varning), för en yrkesutbildad person påpeka vikten av en ändamålsenlig yrkesutövning, uppmana honom eller henne att avhjälpa konstaterade brister eller missförhållanden eller ge honom eller henne en anmärkning för framtiden.

21 §. Oförmögenhet att utöva yrke. Enligt förslaget kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården även besluta om påföljder som avses i 20 §, om en yrkesutbildad person på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak eller på grund av brist på yrkesskicklighet som konstaterats på motiverat sätt är oförmögen att vara verksam som yrkesutbildad person. Bestämmelsen följer 28 § i lagen

om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

22 §. *Brott i samband med yrkesutövningen.* I paragrafen föreslås bestämmelser om de påföljder som ett brott som en yrkesutbildad person begått i samband med sin yrkesutövning och fängelsestraff som dömts ut för brottet har med avseende på rätten att utöva yrket. Enligt den föreslagna paragrafen kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården bedöma förutsättningarna för yrkesutövningen och begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller frånta honom eller henne denna rätt tills vidare. En förutsättning är att det på basis av de omständigheter som framgår av brottet finns skäl att misstänka att fortsatt yrkesutövning äventyrar klientsäkerheten. När det gäller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i motsvarande situation tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person att använda yrkesbeteckningen.

Det är fråga om ett synnerligen allvarligt ingripande i rätten att utöva ett yrke, framför allt om rätten att utöva yrket eller rätten att använda yrkesbeteckningen fråntas permanent, varvid rätten inte heller senare kan återställas. Denna möjlighet som det föreslås bestämmelser om i 2 mom. förutsätter att de omständigheter som framgår av brottet och förhållandena i anslutning till det är synnerligen försvårande.

När behovet av att ingripa i rätten att utöva ett yrke bedöms ska man utöver de omständigheter som hänger samman med det brott som begåtts i samband med yrkesutövningen även noga bedöma riskerna med tanke på klientsäkerheten när det gäller den yrkesutbildade personens framtida yrkesutövning samt dessa risker i förhållande till rätten till arbete och yrke och näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen.

I 27 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården föreskrivs om vilka påföljder brott som begåtts i samband med yrkesutövningen har för yrkesutövningen. Bestämmelsen i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är föråldrad och behöver ändras och uppdateras. Justitieministeriet tillsatte den 1 oktober 2008 en

arbetsgrupp med uppgift att senast den 31 maj 2010 lämna en rapport med förslag till kontroll av brottslig bakgrund hos yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Arbetsgruppen har i sin rapport (betänkanden och utlåtanden 57/2010) granskat olika alternativ för hur lagstiftningen kunde utvecklas så att pålitligheten hos yrkesutbildade personer och företag inom hälso- och sjukvården kan utredas i syfte att skydda viktiga allmänna och privata intressen på ett sätt som beaktar de grundläggande fri- och rättigheterna.

Avsikten är att i fortsättningen föreskriva om yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården i en och samma lag, varvid även lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund och straffens inverkan på yrkesutövningen ska förenhetligas. I det sammanhanget bör även arbetsgruppens förslag för utvecklande av lagstiftningen bedömas till denna del.

23 §. *Temporära säkerhetsåtgärder.* I paragrafen föreslås bestämmelser om att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har rätt att vid behov besluta om temporära säkerhetsåtgärder vid behandlingen av ärenden som avses i 19—20 §. Enligt förslaget kan en legitimerad yrkesutbildad person temporärt förbjudas att utöva yrket eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning temporärt förbjudas att använda yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning. Temporära säkerhetsåtgärder kan vara behövliga för att klientsäkerheten ska tryggas under den tid ärendena utreds.

24 §. *Begränsning eller fråntagande av rätt att utöva yrke eller fråntagande av rätt att använda yrkesbeteckning på en yrkesutbildad persons egen begäran.* Den föreslagna bestämmelsen behövs med tanke på de situationer där en yrkesutbildad person byter bransch eller slutar med sina uppgifter.

Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har i praktiken begärt att deras rätt att utöva yrket fråntas dem eller begränsas också i sådana situationer där de varit rädda för att deras hälsotillstånd eller yrkesmässiga funktionsförmåga ska äventyra patientsäkerheten. Bestämmelsen behövs förutom när någon byter bransch eller slutar med uppgifter också i andra situationer. Syftet

med bestämmelsen är att säkerställa att registret över yrkesutbildade personer är korrekt och uppdaterat.

25 §. Skriftlig varning. I förslaget föreskrivs om skriftlig varning som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket kan ge en yrkesutbildad person inom socialvården, om han eller hon vid utövningen av yrket har handlat mot lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser och föreskrifter eller annars gjort sig skyldig till felaktighet eller försummelse. Det är fråga om en administrativ åtgärd.

26 §. Återställande av rätt att utöva yrke eller av rätt att använda yrkesbeteckning. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna för att rätten att utöva yrket eller rätten att använda yrkesbeteckning ska kunna återställas för en yrkesutbildad person inom socialvården som frångått denna rätt. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan återställa denna rätt på ansökan av den yrkesutbildade personen. Till ansökan ska det fogas en utredning över att den omständighet som ledde till säkerhetsåtgärden inte längre föreligger. Sådana utredningar är t.ex. läkarutlåtanden om att den omständighet som påverkat förmågan att utöva yrket inte längre föreligger eller intyg över tilläggsutbildning.

4 kap. Särskilda bestämmelser

27 §. Rätt för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket att få uppgifter. I paragrafen förslås bestämmelser om rätten för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket att få uppgifter. Bestämmelserna i 7 § i lagförslaget gäller en enskild inom socialvården yrkesutbildad persons skyldighet att oberoende av sekretessbestämmelserna på begäran lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket de uppgifter och utredningar som de behöver för utförande av tillsynsuppgifterna enligt den föreslagna lagen. Enligt 27 § i lagförslaget har Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket rätt att oberoende av sekre-

tessbestämmelserna av statliga och kommunala myndigheter, en samkommuns myndigheter och andra offentligt rättsliga samfund samt av de andra som nämns i den föreslagna paragrafen, såsom verksamhetsenheter inom social- och hälsovården, få de uppgifter som behövs för utförande av uppgifter enligt den föreslagna lagen.

28 §. Anmälningsskyldighet för domstolarna. Enligt den föreslagna paragrafen ska en domstol till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sända en kopia av det beslut genom vilket en yrkesutbildad person inom socialvården har dömts till bötes- eller fängelsestraff eller något annat straff för ett brott som han eller hon har begått i yrkesutövningen.

När det finns uppgift om ett straff som en yrkesutbildad person inom socialvården dömts till, t.ex. egendomsbrott eller läkemedelsstöld, finns det vanligen orsak att närmare utreda personens förmåga att utöva yrket.

29 §. Kungörelse i den officiella tidningen. Enligt den föreslagna paragrafen ska det utan dröjsmål införas en kungörelse i den officiella tidningen om begränsning och frångående av, förbud mot och återställande av rätt att utöva yrke eller förbud mot eller återställande av rätt att använda en i förordning nämnd yrkesbeteckning inom socialvården. Bestämmelsen överensstämmer med 42 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

30 §. Ändringssökande. Bestämmelserna om sökande av ändring i förvaltningsärenden revideras för närvarande helt och hållet. Avsikten är att en regeringsproposition som justitieministeriet bereder om en totalrevidering ska överlämnas till riksdagen under höstsessionen. Revideringen omfattar bl.a. ändring av 39 § om ändringssökande i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Avsikten är att bestämmelserna i fråga ska kompletteras med bestämmelser om begäran om omprövning, som helt saknats i den nuvarande bestämmelsen.

Den nu föreslagna 30 § motsvarar den i samband med totalrevideringen föreslagna ändringen av 39 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och socialvården, sådan ändringen för närvarande lyder.

31 §. Delegation. I paragrafen föreslås bestämmelser om en delegation som har till uppgift att ge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom socialvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom statsrådets förordning.

Den föreslagna delegationens uppgiftsområde föreslås i huvudsak motsvara uppgifterna för den delegation som avses i 41 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården kommer att få en ny uppgift i och med att det föreslås att det i anslutning till delegationen inrättas en självständig samordningssektion för specialistläkarutbildningen och specialisttandläkarutbildningen samt för den särskilda allmänläkarutbildningen. Ändringen hänför sig till regeringens proposition genom vilken specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen föreslås bli överförd från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet (RP 227/2014 rd). Avsikten är att delegationerna ska slås samman senast i samband med att lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården och lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården slås ihop. Delegationerna ska till dess verka i nära samarbete med varandra, vilket främjar integrationen inom social- och hälsovården.

32 §. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Fullständig tillämpning och verkställighet av lagen kräver en övergångstid. Således föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska ha det i lagen avsedda centralregistret över yrkesutbildade personer senast den 1 augusti 2016.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården bereder revideringen av registret över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Genom revideringen är det möjligt att skapa ett enhetligt centralregister över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. I det sammanhanget bereder Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården införandet av registret

över yrkesutbildade personer inom socialvården.

I ikraftträdandebestämmelsen föreslås att det definieras att en person som har den behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) och den statsrådsförordning som utfärdats med stöd av den lagen har rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården i en sådan uppgift som förutsätter legitimering i enlighet med detta lagförslag. Rätten gäller till dess att hans eller hennes ansökan om legitimering som yrkesutbildad person i enlighet med denna lag har avgjorts, dock högst till och med den 31 december 2017. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska avgöra ansökan senast inom sex månader från det att den lämnades in. På motsvarande sätt gäller 3 mom. rätten för personer med den behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården att med stöd av den utbildning som han eller hon har genomgått och den statsrådsförordning som ska utfärdas med stöd av 3 § 2 mom. vara verksam som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbe-teckning.

Eftersom det är troligt att det kommer in rikligt med ansökningar, är det med tanke på övergångstiden motiverat att fastställa en avvikande tid för behandlingen och beslutsfattandet i fråga om ansökningarna. Därför föreslås det bestämmelser om att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska avgöra ansökan senast inom sex månader från det att den lämnades in.

I 4 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården föreskrivs om behörighetsvillkor för en socialombudsman enligt 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Behörighetsvillkoren är behörighet som socialarbetare eller lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen. Inga särskilda behörighetsvillkor anges för en patientombudsman enligt 11 § i lagen om patientens ställning och rättigheter.

I framtiden finns det orsak att utreda om bestämmelserna om behörighetsvillkoren för en socialombudsman ska tas in i lagen om klientens ställning och rättigheter inom soci-

alvården. Om lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och lagen om patientens ställning och rättigheter slås ihop är det motiverat att föreskriva om både socialombudsmannens och patientombudsmannens rättigheter i den nya lagen.

I 5 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården finns bestämmelser om uppgifterna för en barn tillsyningsman enligt lagen om faderskap (700/1975) och för en person som ansvarar för att bereda de avtal som avses i 8 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller i 8 § i lagen om underhåll för barn (704/1975). I 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården föreskrivs om behörighetsvillkoren för barnträdgårdslärare. Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården innehåller flera bestämmelser i fråga om vilka det fortfarande behöver utredas i vilken lagstiftning det är ändamålsenligt att de tas in.

Avsikten är att under 2015 utfärda en separat lag om upphävande av lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. Statsrådets förordning om yrkesutbildade personer inom socialvården kommer bl.a. att omfatta övergångsbestämmelser i fråga om den nuvarande lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, och således finns det skäl att sammanföra upphävandet av lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården med beredningen av förordningen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

1.2 Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

2 §. Uppgifter. Den förteckning i 1 mom. 1 punkten som anger vilka uppgifter Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har föreslås bli utökad med en hänvisning till lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

3 §. Nämnder. Det föreslås att 1 mom. ändras så att namnet på den nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som finns vid verket ändras

till nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Nämnden ansvarar i fortsättningen för tillsynen över både yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och yrkesutbildade personer inom socialvården. Bestämmelser om tillsättandet av nämnderna, nämndernas sammansättning och uppgifter samt ordnandet av verksamheten i övrigt ska även i fortsättningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §. Utlämnande av uppgifter. Det föreslås att 1 mom. kompletteras så att sådana producenter av privat socialservice som avses i lagen om privat socialservice (922/2011) fogas till paragrafens förteckning över aktörer som är skyldiga att till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ge upplysningar och utredningar på de villkor som anges i momentet. I och med tillägget kommer hänvisningen i 2 mom., som gäller rätten att lämna ut uppgifter, att gälla också producenter av privat socialservice. Ändringen är nödvändig för att verket ska kunna sköta de uppgifter som föreskrivs för det i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

2 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Regeringens proposition ska granskas med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Syftet med propositionen är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande genom att garantera att de yrkesutbildade personerna inom socialvården har sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt genom att organisera tillsynen över yrkesutövningen. På detta sätt stärks den i 7 och 19 § i grundlagen föreskrivna rätten till trygghet, oundgänglig omsorg och tillräckliga socialvårdstjänster i synnerhet när det gäller klienter i sårbar ställning.

Enligt 18 § i grundlagen har var och en rätt till arbete och näringsfrihet; var och en har rätt att i enlighet med lag skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon har valt fritt. De bestämmelser i lagförslaget som hänför sig till registrering av yrkesutbildade personer inom socialvården, en offentlig informationstjänst och tillsyns- och påföljdssystem har nära samband med skyddet för privatlivet enligt 10 § och rätten till arbete och näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen. Systemet med ändringssökande i 30 § i lagförslaget tryggar en yrkesutbildad persons rätt att föra ett avslagsbeslut som gäller rätt att utöva yrke eller ett beslut som gäller ingripande i rätt att utöva yrke eller något annat beslut som nämns i den föreslag-

na paragrafen till behandling i form av begäran om omprövning eller i form av besvär.

I enlighet med de riktlinjer som riksdagens grundlagsutskott godkänt är det möjligt att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna i vissa fall i vanlig lagstiftningsordning. Begränsningen ska grunda sig på bestämmelser i lag och den ska vara tillräckligt exakt och noggrant avgränsad. Avsikten att trygga en grundläggande fri- och rättighet kan vara ett godtagbart syfte för att begränsa någon annan grundläggande fri- och rättighet. De begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna som avses i lagförslaget och som hänför sig till yrkesutbildade personers yrkesutövning ska anses godtagbara med avseende på systemet med grundläggande fri- och rättigheter, när man beaktar de intressen som skyddas genom lagförslaget.

Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen föreslår att grundlagsutskottets utlåtande begärs i frågan.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2015.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om yrkesutbildade personer inom socialvården**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande

1) genom att garantera att de yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i denna lag har sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt möjlighet att utveckla och upprätthålla sin yrkesskicklighet,

2) genom att främja samarbetet mellan yrkesutbildade personer inom socialvården och en ändamålsenlig uppgiftsstruktur med beaktande av klienternas servicebehov,

3) genom att organisera tillsynen över yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på dem som är verksamma i

1) uppgifter som nämns i 13 § i socialvårdslagen (710/1982) och som sköts av ett organ som avses i 6 § i den lagen, av något

annat organ i kommunen eller samkommunen eller av staten,

2) uppgifter som faller inom de former av socialservice som avses i lagen om privat socialservice (922/2011).

3 §

Yrkesutbildade personer inom socialvården

Yrkesutbildade personer inom socialvården är

1) de som med stöd av denna lag har fått rätt att utöva yrke (*legitimerad yrkesutbildad person*),

2) den som med stöd av denna lag har rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (*yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning*).

En legitimerad yrkesutbildad person har rätt att utöva yrket och använda yrkesbeteckningen. Bestämmelser om yrkesbeteckningar för yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning och om den utbildning som yrkesbeteckningen förutsätter utfärdas genom förordning av statsrådet. En förutsättning för rätten att använda skyddad yrkesbeteckning är dessutom att personen har antecknats som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning i det centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 16 §. Också andra personer med tillräcklig utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet kan vara verksamma i uppgifter som hör till en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning. Genom förordning

av statsrådet utfärdas bestämmelser om den tillräckliga utbildning som krävs av andra personer som är verksamma i uppgifter som hör till en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning.

Om det är motiverat med tanke på klienternas servicebehov, arbetsarrangemangen och produktionen av socialservice kan uppgiftsstrukturen för och uppgiftsfördelningen mellan yrkesutbildade personer inom socialvården ses över med beaktande av de yrkesutbildade personernas kunskaper, yrkeskicklighet och utbildning, om inte något annat bestäms i lag eller förordning. Genom social- och hälsovårdsministeriets förordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om utvecklandet av en ändamålsenlig uppgiftsstruktur för och arbetsfördelning mellan yrkesutbildade personer inom socialvården.

4 §

Yrkesetiska skyldigheter

Målet för yrkesutövningen i fråga om en yrkesutbildad person inom socialvården är att främja social funktionsförmåga, jämlikhet och delaktighet, förebygga marginalisering och öka välfärden.

En yrkesutbildad person inom socialvården är skyldig att i sin yrkesutövning iaktta det som föreskrivs om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och behandlingen av klientuppgifter.

5 §

Upprätthållande av yrkeskompetensen och utvecklande av kunskaper

En yrkesutbildad person inom socialvården är skyldig att upprätthålla och utveckla sin yrkeskicklighet och att göra sig förtrogen med de bestämmelser och föreskrifter som gäller yrkesutövningen.

Arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom socialvården ska göra det möjligt för personen i fråga att i sitt arbete få behövlig handledning och delta i fortbildning som behövs för utvecklandet av yrkeskickligheten.

6 §

Utlämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheterna

Oberoende av sekretessbestämmelserna är en yrkesutbildad person inom socialvården skyldig att på begäran lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket de uppgifter och utredningar som behövs för utförande av uppgifter enligt denna lag.

2 kap.

Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården

7 §

Rätt att utöva socialarbetaryrket på grundval av utbildning som genomgått i Finland

En person som i Finland har avlagt högre högskoleexamen i vilken det ingår eller utöver vilken personen har genomfört huvudämnesstudier i socialt arbete eller universitetsstudier i socialt arbete motsvarande ett huvudämne, beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att utöva socialarbetaryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

8 §

Rätt att utöva socionom- eller geronomyrket på grundval av utbildning som genomgått i Finland

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beviljar på ansökan en person som i Finland har avlagt en lämplig yrkeshögskoleexamen inom det sociala området rätt att utöva socionomyrket som legitimerad yrkesutbildad person.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beviljar på ansökan en person som i Finland har avlagt en lämplig yr-

keshögskoleexamen inom det sociala området rätt att utöva geronomyrket.

9 §

Särskilda skyldigheter för socialarbetare

En socialarbetare som avses i 7 § ansvarar för den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet, för det sociala klient- och sakkunnigarbete som svarar mot individens, familjens eller gemenskapens behov av socialt stöd och service samt för uppföljningen och bedömningen av effekterna av detta arbete.

En socialarbetare ansvarar dessutom för tillhandahållandet av och beslutsfattandet om servicen inom socialvården enligt vad som särskilt föreskrivs någon annanstans i lag.

10 §

Personer som är medborgare i en EU- eller EES-stat och som genomgått sin utbildning i någon annan EU- eller EES-stat än Finland

Den som är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av en utbildning i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen eller stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Finland har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för ett yrke som avses i 7 eller 8 § eller någon annan handling som visar att sökanden har färdigheter att utöva yrket i fråga, beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i enlighet med lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007) på ansökan rätt att i Finland utöva detta yrke.

Rätt att i Finland använda en i förordning av statsrådet avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i enlighet med lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer på ansökan den som är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i en stat

som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som på grundval av en utbildning i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen eller stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Finland i denna stat har tilldelats ett examensbevis eller något annat utbildningsbevis som ska ges samma innebörd och som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva yrket i fråga eller någon annan handling som visar att sökanden har färdigheter att utöva yrket.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan bestämma att sökanden som kompensationsåtgärd ska slutföra en anpassningsperiod eller genomgå ett lämplighetsprov på det sätt som anges i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

11 §

Personer som har genomgått sin utbildning i en stat utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Den som på grundval av en utbildning i en stat utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva ett sådant yrke som avses i 7 eller 8 §, beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan rätt att i Finland utöva detta yrke.

Rätt att använda en i förordning av statsrådet avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på ansökan den som på grundval av en utbildning i en stat utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva yrket i fråga.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan bestämma att sökanden som kompensationsåtgärd ska slutföra en anpassningsperiod eller genomgå ett lämplighetsprov. Närmare bestämmelser om anpassningsperiod och lämplighetsprov samt övriga

kompetenskrav för sökanden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

som avses i 11 § utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Rätt att tillfälligt vara verksam inom socialvården i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke

Den som studerar för att bli legitimerad som yrkesutbildad person i ett yrke eller har avlagt en för det sociala området lämplig högskoleexamen och som har tillräckliga förutsättningar för att vara verksam i yrket kan tillfälligt i högst ett år vara verksam i yrket som legitimerad yrkesutbildad person. På den som tillfälligt är verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke tillämpas då i tillämpliga delar det som i denna lag föreskrivs om yrkesutbildade personer inom socialvården. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att tillfälligt vara verksam i ett yrke som legitimerad yrkesutbildad person får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den som tillfälligt är verksam i socialarbetyrket har inte samma rätt som socialarbetare att i brådskande fall besluta om vård oberoende av egen vilja och om åtgärder i anslutning till det.

Bestämmelser om rätten för den som avlagt examen utomlands att tillfälligt vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Bilagor till ansökan

Till den ansökan som avses i 7 och 8 § ska det fogas en kopia av examensbevis som utfärdats av ett universitet eller en yrkeshögskola och en kopia av det utbildningsprogram som genomförts.

Bestämmelser om de bilagor och intyg som ska fogas till den ansökan som avses i 10 § finns i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Närmare bestämmelser om de bilagor och intyg som ska fogas till den ansökan

14 §

Handläggning av ansökan i vissa fall

En sökande som avses i 10 § ska inom en månad från mottagandet av handlingarna underrättas om att ansökan mottagits samt om handlingar som eventuellt saknas. Ansökan ska avgöras senast tre månader efter det att de nödvändiga handlingarna har inkommit.

3 kap.

Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården

Allmänna bestämmelser

15 §

Styrning och tillsyn

Den allmänna styrningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården hör till social- och hälsovårdsministeriet.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr och övervakar på riksnivå yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården. Regionförvaltningsverket styr och övervakar inom verkets verksamhetsområde yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr, under social- och hälsovårdsministeriet, regionförvaltningsverkens verksamhet vid verkställandet, samordningen och förenhetligandet av tillsynen över yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården och styrningen i anslutning till det.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården behandlar ärenden i anslutning till styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården i synnerhet när det är fråga om

1) principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden,

2) ärenden som kan förutsätta säkerhetsåtgärder eller påföljder enligt i 20 § 2 mom. eller 25 §,

3) ärenden som regionförvaltningsverket är jävigt att behandla.

För tillsynen över de yrkesutbildade personerna inom socialvården finns vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Bestämmelser om nämndens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården i syfte att sköta tillsynsuppgifterna enligt lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Utöver bestämmelserna i denna lag ska personuppgiftslagen (523/1999) iakttas.

I registret införs följande uppgifter:

1) i fråga om en yrkesutbildad person inom socialvården namn, personbeteckning, hemadress, registernummer, uppgift om rätt att utöva yrke och om begränsning eller fråntagande av denna rätt, uppgift om rätt att använda yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården och om förbud att använda beteckningen samt uppgift om den utbildning som rätten att utöva yrke eller använda en skyddad yrkesbeteckning grundar sig på,

2) uppgift om högre yrkeshögskoleexamen, yrkesinriktad licentiatexamen och specialiseringsutbildningar för högskoleutbildade som en yrkesutbildad person inom socialvården avlagt eller genomgått inom det sociala området,

3) uppgift om anmärkningar som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket i enlighet med denna lag har gett en yrkesutbil-

dad person inom socialvården samt uppgifter om varningar, bötes- eller fängelsestraff eller avsättning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen,

4) i fråga om en person som studerar för att bli legitimerad som yrkesutbildad person i ett yrke inom socialvården eller en annan person som tillfälligt är verksam inom socialvården i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke namn, personbeteckning och hemadress, om personen av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som tillsynsåtgärd har getts en anmärkning eller en skriftlig varning eller blivit föremål för en säkerhetsåtgärd, samt uppgift om tillsynsåtgärden.

De uppgifter som avses i 2 mom. 1 punkten och de uppgifter om säkerhetsåtgärder som avses i 4 punkten avförs ur registret tio år efter det att den registrerade har avlidit. De uppgifter som avses i 2 mom. 3 punkten samt de uppgifter om anmärkningar eller skriftliga varningar som avses i 4 punkten avförs ur registret när tio år har förflutit från det att beslutet eller avgörandet meddelades, om inte längre tid för avförande av anteckningen anges i matrikellagen (1010/1989).

17 §

Utlämnande av uppgifter ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska oberoende av sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som avses i 16 § 2 mom. till regionförvaltningsverket för skötseln av dess i lag föreskrivna tillsynsuppgifter.

Utöver det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården oberoende av sekretessbestämmelserna till myndigheter samt arbetsgivare inom och verksamhetsenheter för social- och hälsovården lämna ut uppgifter om sådana påföljder för brott som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten för bedömning av en persons lämplighet för ett arbete.

18 §

Offentlig informationstjänst

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får genom det allmänna datanätet ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården (offentlig informationstjänst) lämna ut uppgifter om en yrkesutbildad persons namn, registernummer, födelseår, behörighet och begränsningar i personens rätt att utöva sitt yrke.

I den offentliga informationstjänsten får information bara sökas med enkel sökning där sökvillkoret är den registrerades namn eller registernummer.

Så snart Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har fått information om att en yrkesutbildad person inom socialvården har avlidit ska den utplåna de uppgifter som finns om personen i den offentliga informationstjänsten. Detta gäller också när en yrkesutbildad person inom socialvården har fråntagits rätten att utöva sitt yrke eller förbjudits att använda sin yrkesbeteckning.

19 §

Utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet

Om det finns grundad anledning att misstänka att en yrkesutbildad person inom socialvården på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak är oförmögen att utöva sitt yrke, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ålägga honom eller henne att genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus (*utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet*).

Om det finns det grundad anledning att anta att en yrkesutbildad person inom socialvården har bristande yrkesskicklighet eller yrkeskunskaper, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ålägga honom eller henne att genomgå arbetsprövning, ett arbetsprov eller genomgå förhör för utredande av hans eller hennes yrkesskicklig-

het eller yrkeskunskaper (*utredning av yrkesskickligheten*).

Kostnaderna för utredningen av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet samt utredning av yrkesskickligheten betalas av statens medel.

Om en yrkesutbildad person inom socialvården motsätter sig en utredning enligt 1 eller 2 mom., kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en i förordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

20 §

Påföljder av felaktigt förfarande

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan meddela en yrkesutbildad person inom socialvården en påföljd för felaktigt förfarande, om den yrkesutbildade personen

- 1) försummar en skyldighet enligt 4—6 §,
- 2) utför uppgifter för vilka hans eller hennes utbildning eller yrkesskicklighet ska anses otillräcklig,
- 3) annars handlar felaktigt vid utövningen av yrket.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan i de fall som avses i 1 mom.

1) meddela den yrkesutbildade personen inom socialvården närmare bestämmelser för yrkesutövningen,

2) för en bestämd tid eller tills vidare begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller för en bestämd tid eller tills vidare frånta en legitimerad yrkesutbildad person rätten att utöva yrket,

3) för en bestämd tid eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en i förordning av statsrådet avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket kan, om ärendet inte föranleder en åtgärd enligt 2 mom. eller 25 §, för en yrkesutbildad person inom socialvården påpeka vikten av

en ändamålsenlig yrkesutövning, uppmana honom eller henne att avhjälpa konstaterade brister eller missförhållanden eller ge honom eller henne en anmärkning för framtiden. I en anmärkning eller ett påpekande enligt detta moment av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket får ändring inte sökas genom be-
svär.

21 §

Oförmögenhet att utöva yrke

Om en yrkesutbildad person inom socialvården på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak eller på grund av brist på yrkesskicklighet som konstaterats på motiverat sätt är oförmögen att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården besluta om åtgärder som avses i 20 §.

22 §

Brott i samband med yrkesutövningen

Om en yrkesutbildad person inom socialvården genom ett lagakraftvunnet domstolsbeslut har blivit dömd till fängelsestraff för ett brott som har begåtts i samband med yrkesutövningen och det på basis av de omständigheter som framgår av brottet finns skäl att misstänka att fortsatt yrkesutövning äventyrar klientsäkerheten, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

Om de omständigheter som framgår av brottet och förhållandena i anslutning till det är synnerligen försvårade, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården permanent frånta en legitimerad yrkesutbildad person rätten att utöva yrket eller permanent förbjuda en yrkesutbildad person med

skyddad yrkesbeteckning att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

23 §

Temporära säkerhetsåtgärder

Vid behandlingen av ärenden som avses i 19—22 § kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården vid behov temporärt begränsa rätten att utöva yrket som legitimerad yrkesutbildad person eller förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller temporärt förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

24 §

Begränsning eller fråntagande av rätt att utöva yrke eller fråntagande av rätt att använda yrkesbeteckning på en yrkesutbildad persons egen begäran

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan på begäran av en legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården begränsa personens rätt att utöva yrket eller frånta honom eller henne denna rätt. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan på begäran av en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning frånta honom eller henne rätten att använda yrkesbeteckningen.

25 §

Skriftlig varning

Om en yrkesutbildad person inom socialvården vid utövningen av yrket har handlat mot lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser och föreskrifter eller i sin uppgift annars gjort sig skyldig till felaktighet eller försummelse, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ge honom eller henne en skriftlig varning.

26 §

Återställande av rätt att utöva yrke eller av rätt att använda yrkesbeteckning

Om en yrkesutbildad person inom socialvården för viss tid eller tills vidare har fråntagits rätten att utöva yrket eller om denna rätt har begränsats eller om han eller hon har förbjudits att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården, kan personen i fråga hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ansöka om återställande av rätten att utöva yrket eller slopande av begränsningen av denna rätt eller återställande av rätten att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården, om den omständighet som ledde till att rätten att utöva yrket fråntogs eller begränsades eller användningen av yrkesbeteckningen förbjöds inte längre föreligger. Till ansökan ska det fogas en utredning över att den omständighet som avses i detta moment inte längre föreligger.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

27 §

Rätt för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket att få uppgifter.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket har rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna av statliga och kommunala myndigheter, en sammokommuns myndigheter samt andra offentlighetsrättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, verksamhetsenheter inom social- och hälsovården, Patientförsäkringscentralen och apoteken på begäran avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som behövs för utförande av uppgifter enligt denna lag.

28 §

Anmälningsskyldighet för domstolarna

En domstol ska utan dröjsmål till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sända en kopia av det beslut genom vilket en yrkesutbildad person inom socialvården har dömts till bötes- eller fängelsestraff eller något annat straff för ett brott som han eller hon har begått i yrkesutövningen.

29 §

Kungörelse i den officiella tidningen

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska utan dröjsmål införa en kungörelse i den officiella tidningen om begränsning och fråntagande av, förbud mot och återställande av rätt att utöva yrke eller förbud mot och återställande av rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

30 §

Ändringsökande

Ett beslut som avses i 19 §, 20 § 1 mom., 21—23 eller 25 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

När det gäller andra beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården än de som avses i 1 mom. får omprövning begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som avses i 19—23 eller 25 § får överklagas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Över andra beslut av förvaltningsdomstolen får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården inte har meddelat ett be-

slut inom den tid som anges i 14 §, får sökanden anföra besvär. Besvären anses då avse ett beslut om avslag av ansökan. Sådana besvär kan anföras tills ett beslut om ansökan har meddelats. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska underrätta besvärmyndigheten om att ett beslut har meddelats. På anförande av besvär enligt detta moment och behandlingen av dem tillämpas i övrigt vad som anges i förvaltningsprocesslagen.

Beslut som avses i 19—23 och 25 § ska iakttas oberoende av ändringssökande.

31 §

Delegation

Statsrådet tillsätter för tre år i sänder en delegation som har till uppgift att ge utlåtanden och ta initiativ i ärenden som gäller utbildningen för yrkesutbildade personer inom socialvården, deras yrkesutövning och samarbetet mellan myndigheter.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

32 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska ha det i 16 § avsedda centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården senast den 1 augusti 2016.

En person som har den behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yr-

kesutbildad personal inom socialvården (272/2005) och den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av den lagen, har rätt att i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården i en sådan uppgift som förutsätter legitimering i enlighet med denna lag. Rätten gäller till dess att hans eller hennes ansökan om legitimering som yrkesutbildad person i enlighet med denna lag har avgjorts, dock högst till och med den 31 december 2017. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska avgöra ansökan om att utöva yrke som legitimerad yrkesutbildad person senast inom sex månader från det att den lämnades in.

En person som har den behörighet som avses i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) får med stöd av den utbildning som han eller hon har genomgått och den statsrådsförordning som ska utfärdas med stöd av 3 § 2 mom. vara verksam som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning högst till och med den 31 december 2017, om inte han eller hon före det antecknats som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning i centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska anteckna en person i centralregistret senast inom sex månader efter att de uppgifter om den yrkesutbildade personen som avses i 16 § har meddelats till tillstånds- och tillsynsverket och verket har konstaterat att personens utbildning uppfyller de krav som ställs i den statsrådsförordning som avses i 3 § 2 mom.

2.

Lag**om ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 § 1 mom. 1 punkten, 3 § 1 mom. och 6 § 1 mom., sådana de lyder, 2 § 1 mom. 1 punkten i lag 927/2011 samt 3 § 1 mom. och 6 § 1 mom. i lag 1068/2009, som följer:

2 §

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

1) den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som föreskrivs för verket i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (/), folkhälsolagen (66/1972), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om elektroniska recept (61/2007), socialvårdslagen (1301/2014), lagen om privat socialservice (922/2011), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälso-skyddslagen (763/1994), alkohollagen (1143/1994), tobakslagen (693/1976), gen-tekniklagen (377/1995) och lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (629/2010),

3 §

Nämnder

Vid verket finns en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och en nämnd för abort- och steriliseringsärenden. Bestämmelser om tillsättandet av nämnderna, nämndernas sammansättning och uppgifter samt ordnandet av verksamheten i övrigt utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Utlämnande av uppgifter

Statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga sammanslutningar, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, patientskadenämnden, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, sammanslutningar eller inrättningar som bedriver service- eller sjukvårdsverksamhet, producenter av privat socialservice och apoteken är skyldiga att på begäran avgiftsfritt och oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket de upplysningar och ut-

redningar som behövs för utförandet av de
uppgifter som avses i 2 §.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 15 januari 2015

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Omsorgsminister *Susanna Huovinen*

2.

Lag**om ändring av lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) 2 § 1 mom. 1 punkten, 3 § 1 mom. och 6 § 1 mom., sådana de lyder, 2 § 1 mom. 1 punkten i lag 927/2011 samt 3 § 1 mom. och 6 § 1 mom. i lag 1068/2009, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

1) den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som föreskrivs för verket i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), folkhälsolagen (66/1972), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om elektroniska recept (61/2007), socialvårdslagen (710/1982), lagen om privat socialservice (922/2011), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälsoskyddslagen (763/1994), alkohollagen (1143/1994), tobakslagen (693/1976), gentekniklagen (377/1995) och lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1505/1994),

Föreslagna lydelse

2 §

Uppgifter

Verket ska sköta följande:

1) den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som föreskrivs för verket i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), *lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (/)*, folkhälsolagen (66/1972), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), lagen om elektroniska recept (61/2007), socialvårdslagen (1301/2014), lagen om privat socialservice (922/2011), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälsoskyddslagen (763/1994), alkohollagen (1143/1994), tobakslagen (693/1976), gentekniklagen (377/1995) och lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (629/2010),

3 §

Nämnder

Vid verket finns en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och en nämnd för abort- och steriliseringsärenden. Bestämmelser om tillsättandet av nämnderna, nämndernas sammansättning och uppgifter samt ordnandet av verksamheten i övrigt utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Nämnder

Vid verket finns en nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom *social- och hälsovården* och en nämnd för abort- och steriliseringsärenden. Bestämmelser om tillsättandet av nämnderna, nämndernas sammansättning och uppgifter samt ordnandet av verksamheten i övrigt utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Utlämnande av uppgifter

Statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga sammanslutningar, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, patientskadenämnden, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, sammanslutningar eller inrättningar som bedriver service- eller sjukvårdsverksamhet samt apoteken är skyldiga att på begäran avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna ge verket de upplysningar och utredningar som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i 2 §.

6 §

Utlämnande av uppgifter

Statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga sammanslutningar, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, patientskadenämnden, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, sammanslutningar eller inrättningar som bedriver service- eller sjukvårdsverksamhet, *producenter av privat socialservice* och apoteken är skyldiga att på begäran avgiftsfritt och *oberoende* av sekretessbestämmelserna ge verket de upplysningar och utredningar som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i 2 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .